

Pedig x x x x x x x x zsidóság
 hogy kinalgatta eszet, tudását, pénzét, karját a nem-
 zetmentő munkához! Az integritás visszaszerzéséhez!
 Nem kellett, eltaszították, kiebrudalták, legszentebb
 magyar érzéseiben megrágalmazták, kivétel nélkül er-
 kölcstelennek, destruktívnak, megbizhatatlannak be-
 lyegezték. Zsidó ifjaink, idegen nyelvek ismerete nél-
 x x x x x x x x x x x x x x x x x
 És mégis ott leszünk az első hívó szóra valameny-
 nyien. Az első szóra, mely szülőföldünk áldott méhéből
 forrón sutorog felénk, amikor majd újra meg kell
 kezdeni a békés munkát. Ez a magyar zsidó felelete
 a magyar antiszemitának. Ez volt a felelete negyven-
 nyolcban is, a világháboruban is. Hogy majd utólag
 minden Raffay és minden Prohászka belátja ezt, —
 ránk nézve közömbös. Mi megtettük és megteesszük kö-
 telességünket!

Egy zsidó tudós emléke.

Kozma Andor a következő megkapó sorokat intézi hozzánk:

Tisztelt Szerkesztőség,

olvasom az *Egyenlőség*ben, hogy Fabó Bertalan emlékezetére, mely nekem végtelenül kedves, valamely baráti gyűjtés folyik. Nem tudom hol, azért fordulok a t. Szerkesztőséghez azzal a kéréssel: legyen szives idezárt szerény 30 koronás adományomat illetékes helyre juttatni.

Fabó Bertalant ismertem, szerettem és nagyra becsültem, mert nemcsak értéssel, hanem rajongó magyar nemzeti érzéssel s nemes, önzetlen áldozatkészséggel foglalkozott éppen a magyar nemzet lelkének legősibb drága kincsével, a magyar muzsikával.

Ez a jó, ez a derék, ez a dolgába mélyen elmerült igénytelen férfi valóban megérdemli, hogy sirhantja jeltelenül ne maradjon s hogy évenként „Kaddis“-t mondjanak érte. És a lelkekben csendüljön meg emlékezetére egy-egy magyar dal is. Amilyet báró Eötvös József is kívánt „Végrendelet” című szépséges versében:

„Magyar dalt, lelkesített,
 Melytől a szív dobog.
 A sírban is megértem,
 S keblem hevülni fog.”

Tudom, hogy a szerény és szegény Fabó Bertalan nem kisebb szeretettel érzett a magyar dalért, mint ennek a versnek dicső, hírneves, halhatatlan költője. Ezért becsülöm meg és áldom emlékezetét.

Teljes tisztelettel

Kozma Andor.

A Pesti Chevra Kadisa érdemes előjárósága igaz zsidó érzéssel és szeretettel örökíti meg az elhunyt zsidó tudós emlékét, amiről a következő sorokban értesítette az *Egyenlőséget*:

985/1920. szám.

Tekintetes Szerkesztőség!

Becsés lapjának legutóbbi számában dr. Fabó Bertalan, a Zsidó Muzéum örére vonatkozó felhívása folytán van szerencsénk közölni a Tekintetes Szerkesztőség-
 gel, miszerint elrendeltük, hogy talmudistáink a gyász-
 áven át néhai dr. Fabó Bertalan után kaddis-imát

mondjanak és gondoskodunk róla, hogy halálozási napjának évfordulóján az emlékmécs meggyújtassék és kaddis-ima mondassék. Fogadja igen tisztelt szerkesztő ur kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánítását, mellyel vagyunk

Budapest, 1920. évi november hó 24-én.

Pesti Chevra Kadisa

Dr. Endrei Henrik
 ügyész és titkár

Adler Gyula
 alelnök

Megbizható, nagy magyar uriasszony...

Szenvedés, türelem, nélkülözés a sorsa azoknak, akiknek városát, faluját idegen seregek szállották meg. Hazájuktól elzárva, magyar hatóságok támogató kezét nem érezve, üldöztetéseknek kitéve senyved az a sok millió, akik a változott viszonyok között is magyaroknak vallják magukat. Közöttük nincs ellentét, nincs valláskülönbség, keresztény vagy zsidó vallásu magyart egyaránt egyesít a közös fájdalom, a haza elvesztése. Nincs támogatójuk, tehát egymást támogatják.

A román megszállás alatt álló magyar terület egyik városából a repatriáló vonatok egyikén egy zsidó asszony érkezett. Megmentett holmija között dugva elhozott egy levelet. Magas állásu államhivatalnoknak írja a levelet egy ítélőtáblai bíró és ajánló sorokkal látja el egy *katolikus lelkész*:

A jóságos és soha meg nem hálálható eljárásáért... . nagyságos asszonynak a tisztviselők nevében a leghálásabb köszönettel tartozunk s most, amikor távozik körünkől, a legkevesebb, amit megtehetünk, hogy kérjem a magyar hatóságokat s főleg Téged, kedves barátom, hogy mindent kövessetek el, hogy Önagysága megtalálja azt a támogatást, amelyre most neki is esetleg szüksége lesz. Zsidóvallásu és éppen olyan jó, kiváló és megbízható nagy magyar uriasszony, mint azok, kik keresztény vallásuaknak születtek...

Ez a levélnek csak egy része, a terjedelmes irás részletesen beszámol, hogy mit tett ez a zsidó-asszony magyar honfitársai támogatására. A levélhez a római katolikus lelkész a következőket fűzte hozzá:

... .. urnót magyar honfitársaink érdekében tett nagy szolgálataiért, a magyar hatóságoknak és minden jó magyar embernek szives pártfogásába ajánlom.

A zsidók felé szórt rágalmaknak kiáltó cáfolata ez a levél. Ez az asszony, akit előkelő állásu hivatalnok, — nevét nem árulhatjuk el, nehogy a megszálló sereg részéről kellemetlenségei legyenek, — oly melegen ajánl, egy nagy gyárnak volt a tulajdonosa. A románok bevonulása után, amikor a magyarságukat meg nem tagadó állami tisztviselőket elbocsátották állásaikból, sorra gyárába fogadta a jelentkező hivatalnokokat. Kiből gyári munkás, kiből munkafelügyelő lett, de mindnyájuk számára jutott kenyér. A zsidó asszony hazafias viselkedésnek villámgyorsan híre terjedt az üldözött magya-

rok körében és tudomást szereztek róla a románok. Erre megkezdődött a hajsza, a gyár hol szemet, hol nyersanyagot nem kapott és minél állandóbb lett az üzemszünet, annál gyakrabban érkeztek románok részéről ajánlatok a gyár átvételére. Végre is megunt a zaklatást és eladta a gyárat, de szerződésbe foglalta, hogy az általa alkalmazott tisztviselők és munkafelügyelők állásaikból el nem bocsáthatók.

Megható módon történt a bucsuzkodás az utazás előtt. Az oit maradt szenvedő magyarok sirvafakadtak az uriasszony előtt és végül is előlépett közülök a legidősebb, az ítélőtáblai bíró és bensőséges szavakkal köszönte meg a segítő kezét. Majd átadta a levelet és a következőket mondta:

— Ha bárki odaát kételkednék hazafias nagylelkiségében, ha bárki gáncsot vetne utja elé azért, mert zsidó vallású, a mi levelünk bizonyítsa, hogy a magyar Nagyasszonyok magasztos szellemében nekünk oltalmazónk, kenyéradónk és patrónánk volt!

Igy fizet a főváros!

(Törlés.)

— Hősi halál. Debrecenben a múlt héten meghalt Braunstein Lajos. A Debreceni Független Ujság a következő sorokban parentálta el:

„Az igaz részvét impozáns megnyilvánulása közepette hatalmas gyászoló közönség kísérté ma ki utolsó útjára a fiatalon, alig 27 éves korában rettenetes szenvedések után elhunyt Braunstein Lajost, a volt 3. honvéd gyalogezred tartalékos hadnagyát, a bronz, kisezüst és nagyezüst vitézségi érmek tulajdonosát. Amikor a front felbomlott és csapataink visszavonultak, egy gránát robbanása hozzávágta egy fához és gyomorfalán súlyos zuzódást szenvedett. A zuzódás helyén rák keletkezett és két évvel a háború után a városszerte közszeretetnek örvendő, büszke reményekre jogosító ifjú, öreg szüleinek rajongásig szeretett egyetlen gyermeke belepusztult a szörnyű betegségbe. A gyászháznál Krausz Vilmos főrabbi mondott megható bucsuztatót, megemlékezve arról a szeretetről, amellyel bajtársai a fronton, ismerősei, barátai, rokonai és szülei itthon körülvették a két év után is könnyörtelenül áldozata után nyuló háború fiatalon elhunyt hőseit. A zsidó temetőben a hősi halottak számára kijelölt helyen temették el Braunstein Lajost, aki 27 évet élt csak, de e rövid idő alatt is, a háborúban is, itthon is példát mutatott a polgári kötelességteljesítésből.

A fogpiszkáló.

(Humoros torzkép napjainkból.)

Irta: Molnár Jenő.

A fogpiszkáló, amiről itt szó lesz, nagyon szerény, nagyon ártatlan portéka, de mindjárt meglátják, mennyi alatomosság rejtőzik a szerénység és ártatlanság mögött és hogyha egyszer nekiiramodik az ilyen fogpiszkáló a karriérnek, milyen prepotens tud lenni. Közönséges fogalmak szerint a fogpiszkáló egy vékony, két végén hegyes pálcika, amit az ujjaink billentésével össze tudunk törni. Szimbólikuson azonban titáni méreteket ölt. Amint kiviláglik a következőkből:

A napilapok rendőri rovatában ez a kis hír jelenhetik meg egy napon:

„Árdrágító utcai árus. Sommer Mózes 43 éves mozgóárust a rendőrség árdrágítás miatt előállította, mert egy csomag fogpiszkálót nyolcvan fillér helyett egy koronáért árusított. Kihallgatása után letartóztatták.”

Szegény Sommer Mózes, aki 43 évet élt anélkül, hogy bármilyen cselekedete révén híressé vált volna, másnap arra ébred, hogy körülötte forog a világ. Mert megjelenik az *Uj Nemzedék* és „Pardon” rovatában ezt írja:

Az ő foguk és a mi piszkálónk. Mózes mester fogta magát és a szíriai lelemény őshazájából, sólet-övezte, folkhagyma-koszoruzta Galiciából leereszkedett. Le, egészen le, mihozzánk magyarokhoz. Mózes mesternek a mi szerencsétlen menekültjeink filléreire fájt a foga, elhozta hát magával a szadagórai csodarabbi által megáldott piszkálót, amelyekkel a mi fájós, plombátlan fogainkat akarta megpiszkálni. Az ő foga csak képletesen fájt, a miénk valósággal fájt és sajog. És mit művelt a jeles destruktív? Elővette az ő hegyes piszkálót, beledöfte a mi korhadt fogainkba és nem törődve anyák hörgésével, csecsszopók jajveszékelésével, egy született terrorista kegyetlenségével forgatta meg azokat szájunk sövényében. Mikor aztán elvégezte hősi munkáját, még koronákat mert szedni megkínzott, vérző, lihegő áldozataitól. Így fest az ő piszkálójuk és a mi fogsorunk. Pardon, mikor hiszen a népdal is azt mondja: piszkáld ki, piszkáló és az ő foguk kerül szerszámunk hegyére? Ha már egyáltalán kell piszkálni, pedig kell — hiszen a népdal is azt mondja: piszkáld ki, piszkáld ki belőle, — akkor — pardon! — talán mégis mi lennénk azok, akik piszkálunk, nem pedigők, aki nemcsak piszkálnak, de piszkolnak is. És még egyszer pardon: vajjon megírják-e majd a liberális lapok, hogy ezt a Sommer Mózes odalökte a megtorlás keze az internáltak sötét táborába? Vajjon megírják-e, vagy pedig elhallgatják a szolidaritás szent nevében?

A Nemzeti Ujság már vezércikket fog szentelni az ügynek. Csak a legmarkánsabb mondatokat ragadjuk ki belőle. A vezércikk címe: „A tüzes piszkavas”.

„Fogpiszkálóval kezdik — mondja a cikk — és tüzes piszkavassal folytatják. Ne kicsinyelje senki Sommer Mózes fogpiszkálóját! Öntetek csak néhány csöppet a mi verejtékünkbe és látni fogjátok, hogyan nő, hogyan terebélyesedik, hajtágakat és lombokat az az egykoronás piszkafa. Nézzetek körül szomorú, senyedő országunkban: minden le van tarolva, minden fa ki van döntve, csak a zsidók piszkafái emelik hetykén fejüket az égnek. Egész Magyarország egy piszkafa-erdő. És még sincs fánk, hogy tüzeljünk vele. A piszkafákat tilos kivágni: Sommer Mózesek hada vihágy rá, hogy egyetlen szálát se vágassunk ki a piszkafa-erdőből. Ezért fázunk, ezért didergünk. Követelnünk kell, hogy a numerus clausust ezen a téren is behozzák. A zsidók csak számarányukhoz mértén adhassák el és használhassák a fogpiszkálót. A plombált fogu fajtestvérek mértéktelen fogpiszkáló-tobzódásának véget kell vetni. Vegyük kezünkbe a fogpiszkálót, ne engedjük kicsavarni többé kezünkbe a fogpiszkálót!”

Az Ujság ezt a „Rovás“-t írja:

„A fogpiszkáló a jóllakottság szimbóluma. Mit akarunk a fogpiszkálótól? Akinek a mai sanyarúságban fogpiszkálót követelő ételmaradék van, az boldogan fogja be a száját, illetőleg nyissa ki a száját és végezze el a maga kis dolgát a fogpiszkálóval. De azt csak be kell látnia, hogy a fogpiszkálós művelet nem valami izléses. Miért beszélünk hát a fogpiszkálóról? Beszéljünk inkább arról, ami nincs: arról az ételről, aminek a maradékát kipiszkálnánk mi is a fogaink közül, ha volna hozzá ebédünk meg vacsoránk. És különben is mért piszkáljuk egymást? Nincs már ugvis elég a rovásunkon?“

☞

Hogy mennyire nincs elég a rovásunkon, mutatja a második „Rovás“, mely a sajtó-tájékoztató bizottság tanácsa alapján kimaradt „Az Ujság“-ból.

A *Borsszem Jankó* Seiffensteiner Salamonja a következőképpen tünődik a bonyodalmas fogpiszkáló-esetről:

„Keservesen panaszkodta Dömsödön a Móni Svondrák az ü barátjának az Ejzig Hintertreppernek, hogy milyen rosszul érezi magát „Hát mi a bajod voltaképpen?“ kérdezte a Hintertrepper. „Hogy mi a bajom? Az a bajom, hogy nem kapok levelet a feleségemtől.“ A másik csodálkozott: „Hogy-hogy? Hiszen a becsés nő ittend von Dömsödön!“ Mire a Móni Svondrák felelt: „Éppen ez az! Hiszen ha kapnék tőle levelet, akkor nem volna ittend Dömsödön!“ — Oszposz ez a fogpiszkáló-ügy meg az anteszemil oreságok. Bárcsak már levelet kapnánk tőlük! Akkor legalább tudnánk, hogy nincsenek itt Budapesten!“

Budavári László képviselő ur a nemzetgyűlésen ezt az indítványt nyújtja be:

„1. Zsidó se nem árulhat, se nem használhat fogpiszkálót.

2. A fogpiszkáló-árusítási engedélyek, amelyekből a zsidók eddig sok százmilliót zsebeltek be, olyan keresztényeknek adandók, akiknek lyukas fogaik vannak.

3. A zsidó háztartások fogpiszkáló-készletei elkobzandók; mivel azonban alapos a gyanu, hogy a zsidók előbb méregbe mártják fogpiszkálóikat, kötelezni kell őket, hogy mielőtt más használná a fogpiszkálót, előbb ők próbálják ki magukon.

4. Per connexionem idearum a zsidók fogaiából ki kell szedni az aranyplombát és az így nyert aranyat a korona zürichi árfolyamának megjavítására kell fölhasználni. Mert csak akkor lesz újra boldog hazánk, ha a zürichi kurzus olyan magasan áll, mint a — budapesti kurzus.“

Sokorópátkai Szabó István miniszter ur is nyilatkozott persze a nagyfontosságú ügyben. Röviden csak ennyit:

— Fene törődik az urak szórakozásával! Ha nekem fogpiszkáló köll, itt van a bugylibicskám!

A kormánypárti lapok szerint ez a nyilatkozat a maga kettős értelmével mély benyomást tett — a Friedrich-csoport tagjaira.

Végül is a rendőrbíróság elé kerül Sommer Mózes fogpiszkálódrágítási ügye. Először a személyazonosságát állapítják meg.

— Neve?

- Sommer Mózes.
- Vallása?
- Agostai evangélikus.
- Apja neve?
- Sommer Dávid.
- Vallása?
- Agostai evangélikus.
- Anyja neve?
- Hügel Kata.
- Vallása?
- Agostai evangélikus.
- Hol született?
- Felsőporoszországban.
- Apja foglalkozása?
- Agostai evangélikus tanító volt.
- Nagyapja foglalkozása?
- Agostai evangélikus templomszolga volt.

... Ezzel azután végleg bealkonyodott a felfuvalkodott fogpiszkáló-ügynek. A végén derült ki, hogy a fogpiszkáló nagyzási mániában szenvedett. Zsidónak nézette magát.

Öt százalék?

— Látogatás a Zsidó-kórházban. —

A főváros pénzügyi bizottsága a zsidósággal szemben szigorúan az öt százalék alapjára helyezkedett. A zsidóság ezzel szemben a saját intézményeiben erre az álláspontra helyezkedik a kereszténységgel szemben...

A nyolcas villamoson, melyen a kórház felé igyekeztem, még lezsidózott a kalauz ur egy keménykalapos férfit és ugyancsak nem kimélte az atyafiságát föl- és lefelé menő ágon. En, aki tanuja voltam a jelenetnek, filozófikus nyugalommal hallgattam a derék közalkalmazott szapora és lendületes káromkodását és azon sem csodálkoztam, hogy a keménykalapos urat igazoltatták és annak irták fel nevét és pontos lakáscímét.

A Zsidó-kórház ambulanciás betegei között azután felfedeztem egy másik kalauz urat. Vastag berliner-kendő volt a nyakára kötve, keservesen köhögött szegény és hallgatagon ült behúzódva a sarokba. Szóbaállottam vele.

— Mi baja van, kalauz ur?

— Nem tudom, — felelte — fáj a nyakam, meg köhögök.

— Maga zsidóember?

— Nem én. Katolikus vagyok.

— Miért jár akkor a Zsidó-kórházba?

Nagyot néz rám.

— Miért? Hát mert jó kórház ez és jó orvosok vannak itt.

Kis szünet után azután, még bizalmatlanul hozzátette:

— Nem kérdik itt, hogy ki zsidó, ki nem. Csak azt kérdik, hogy mi a baja? Zsidó, keresztény, mind egy az. Aki beteg, az beteg.

A meglehetősen hangosan lefolyt diskurzusra többen odafigyeltek, nem éppen barátságos szemekkel bámultak reám és egy öreg, sovány parasztasszony egészen ellenséges hangon reám is támadt.

— Igaza van a kalauz urnak. Nem mindegy az, hogy zsidó vagy keresztény? Egyformán beteg az ember, ha zsidó, ha keresztény.

Úgy találtam, hogy okosabb lesz visszavonulni, mert még valami zsidó-ébredőnek néznek. Mosolyogtam.

Idebent így fest a kurzus.

*
Bejelentettem magam a kórház igazgató-lőorvosánál, dr. Benedikt Henrik professzor urnál, hogy a kórház mai működéséről és a világháború és a forradalmak utáni újjáéledéséről felvilágosítást kérjek. A professzor ur a következőket mondotta:

— Máltán elmondhatjuk a Zsidó-kórházról, hogy mai állapotában és az amerikai segély-akciók meghálálhatatlan buzgalmánának ellenére is — még mindig a háború és a forradalmak rokkantja. Mindenünk lerongyolódott és tönkre-

ment az elmúlt hat év alatt és a kórház alapos helyrehozataláról még mai napig sem lehet szó, hiszen milliók kellenének hozzá, hogy a békebeli állapotokat elérjük. Ugyanez áll másik intézetünkre, a Bródy-kórházra nézve is. Nem szabad elfelejtenünk, hogy éppen ez a két kórház volt a legelső, mely a háború kitörésekor legelsőnek változott át vöröskeresztes kórházzá és egészen a háború befejezéséig, sőt 1919-ig hadiszolgálatot teljesített. A forradalmak alatt természetesen tovább romlottak a viszonyok, úgy hogy ma már annyira kifogytunk a fehérneműekből, hogy csak olyan betegeket tudunk felvenni, akik fehérneműt hoznak magukkal.

A kórháznak ezidő szerint 3500 fekvő betege van évenként, a bejáró betegek száma pedig meghaladja a 75.000-et. Természetesen, mint azelőtt, ma is, felekezeti szempontoktól eltekintve veszünk fel betegeket, úgy hogy a bejáró betegek számarányában mintegy 80—90%-át számíthatjuk a nem zsidó betegeknek, a fekvő betegek között pedig 25—30-a a nem zsidó.

Anyagi viszonyainkat illetőleg megjegyezhetem, hogy a múlt esztendő 2,5 millió korona deficittel végződött a két kórházban. A két intézet bruttó kiadása ugyanis 75 millió koronát tett ki, a nettó jövedelme pedig 5 millió koronát. Azt a jelentős deficitet azonban persze nagyrészt a rendkívüli állapotoknak és így különösen a drágaságnak tulajdoníthatjuk. Hiszen egyhavi gyógyszereszlánk egyedül meghaladja a 40.000 koronát.

Örömmel konstatahatom azonban, hogy a pesti izr. hitközség vezetőinek gondoskodása, a zsidó jótekonyság figyelme utóbbi időkben ismét telénk fordult és ismét jelentékeny ösztörszegeket ajándékozott a kórháznak. Így többek között Leszlauer Gyula ur 300.000 koronás gyűjtését, Jusztusz Gyula dr. ur 150.000 koronás és Bárány Oszkár ur 25.000 koronás adományát ezuton is hálásan köszönjük, ugyancsak nagy hálaival tartozunk az amerikai zsidó misszió és az Amerikai Vöröskereszt szeretetteljes gondoskodásáért is, mely utóbbi különösen a Bródy-kórházat látta el és segítette ki fehérneműekkel.

Ugyancsak megkezdődtek az ágyalapítványok jegyzései is. Ezeknél az ágyalapítványoknál érezzük azonban leginkább a változott viszonyokat. Mert, míg a hajdani négyezer koronás ágyalapítvány kamataiból négy hélig láthattunk el egy fekvőbeteget ápolással díjtalanul, addig ma, a 10.000 korona kamataiból alig két hélig láthatunk el egy-egy beteget.

Tüdőgondozóknkban szintén átlag 70—80 beteget látunk el tőlünk telhetőleg gondozással, gyógyszerrel és élelemmel, de éppen a tüdőgondozó okoz nekünk a legtöbb gondot és nehézséget.

Meg kell még emlékezniem Rókkantutókezelő-intézetünkről is, mely szinte zavartalanul és teljes felszereléssel folytatja működését, valamint azokról az ismétlődő tanfolyamokról is, melyet a kórház keretén belül rendezett az orvosi karról kizárt zsidó orvostanhallgatók számára. Ez az ismétlődő tanfolyam első és második szemeszterében 3—3 hónapig tartott és az összes klinikai tárgyakra kiterjedt. A hallgatók szorgalmáról és példás kötelességtudásáról csak a legnagyobb elismerés hangján nyilatkozhatom.

Interjúmat végül egy igen általános panasszal fejezhetem be: szentünk nincs. Egyik napról a másikra vegetálunk s bár a fűtést minimálisra csökkentettük, mégsem tudjuk, hogy mi lesz velünk a télen?

Megköszöntem az igazgató-főorvos ur szíves készségét és kifelé igyekeztem az udvaron keresztül. A kapuban újra összetalálkoztam a kalauz urral. Illedelmesen szalutált és mellém szegődött.

— Csak buta ember az olyan, — politizált a kalauz ur — aki a zsidót szidja. Hiszen ha zsidó nem volna, éhen fordulhatna fel az ember. Egyik keresztény, a másiktól...

Legyintett. Aztán felszálltunk a villamosra. Most már a kalauz ur rám sem nézett többé. Ki tudja, talán antiszemitanak gondolt?

Sándor Pál-alapítvány.

E héten befolyt:

Griesz Testvérek 1000 K, Rosenberg Józsefné 100 K, Kardos Péter Szentés 200 K, Rosenthal Mihály Székesfehérvár 50 K, Hermán Márkus Lábod 100 K, Izsák Jakab Mezőtar 60 K, Popper Nándor Budakalász 100 K.

Az Egyenlőség diákalapja a külföldön élő magyar zsidó diákok segélyezésére.

Uj akciónkra e héten befolyt:

Griesz Testvérek 1000 K, Hold és Breuer 500 K, Liszt Hugó 1000 K, Strausz Edéné 50 K.

Hold és Breuer a következő megkapó sorokat intézte hozzánk:

Az „Egyenlőség”

Tekintetes Szerkesztőségének

Budapesten.

Az organikus világrendet természetes fejlődésében megakasztani nem lehet. Ha egy szervet alakítunk, hogy mesterségesen akasszuk meg fejlődésében, úgy az itt kárba ment energiák csak a többi szerveket duzzasztják. Aki a zsidóságot akarja megakasztani szellemi fejlődésében, a természet törvényének szegzi fegyverét; munkája kárba vész.

A zsidó fiatalság minden időben küzdve és nélkülözve tanult, a küzdelem csak élesítette elméjét, a nélkülözés csak fokozta ambícióját. A zsidó ifjuság kulturális fejlődése a zsidóság kérdése. Ösztönszerűen érezte ezt mindig a magyar zsidóság és amikor ifjuságának szellemi törekvéseiről volt szó, ott áldozatkészsége nem ismert határt.

Most — a megpróbáltatások nehéz óráiban — az egész zsidóságnak össze kell fogni, jobban, mint valaha! A brünni didkók jajkiáltása elhangzott az „Egyenlőség” hasábjain, hallja meg ezt minden zsidó!

500 koronát bocsátunk e célra a tekintetes szerkesztőség rendelkezésére, mely összeget postatakarék utján utalunk át

Hold és Breuer.

Dr. szilsárkányi Szily Adolf.

A pesti izraelita hitközség előljárósága, választmánya, kórházának orvosikara, szemorvos hivatásának szűkebb kartársai és tisztelői nagy részvétele mellett kísérték örök nyugalomra hétfőn dr. szilsárkányi Szily Adolf m. kir. udvari tanácsost, egyetemi tanárt 73 éves korában, ki a pesti izraelita hitközség kórházában a szemosztálynak több mint 41 éven át volt főorvosa és átmenetileg rövid időn át kórházi igazgatója.

Ezen hosszú időn át teljes odaadással szentelte életét a szembetegek ezreinek gyógyítása magasztos feladatának és maradandó emléket biztosított magának azon számtalan beteg embertársa és különösen hitsorsosa szívében, kik a pesti izraelita hitközség páratlan munificenciája és erejét messze túlhaladó emberszerető áldozatkészsége által európai színvonalra emelt és bőkezűen berendezett kórháza méltán kiérdemelt nagy hire által nemcsak a fővárosból, hanem az egész országból ide zarándokoltak és bajuk gyógyítására, vagy legalább enyhítésére orvosi segítséget és ápolást kerestek és találtak.

Dr. Stiller Bertalan tanár, a magyar orvosi tudomány és buvárlat e nesztora, a belorvostannak külföldi művelői közül is kiváló tudósa, dr. Baron Jónás tanár, e nagytudásu és nagy ügyességű sebész mellé sorakozott harmadiknak Szily Adolf tanár a saját szakmájában, mint szemorvos.

A kórházat, illetve annak szemosztályát felkereső betegek száma évenként sok ezer volt, kik között tulnyomó nagyobb számban voltak a más valláshoz tartozó betegek. hiszen a kórház közel feküdt Budapest gyárvárosához, amelyek munkásai betegségükben vagy még inkább az őket ért balesetek alkalmával, mint a legközelebbi teljesen megbízható helyre fordultak tömegesen. Mindezen betegeket — amennyiben szembajjal jelentkeztek — Szily tanár a legnagyobb lelkiismeretességgel, nagy tudásával és jó szívével, vallásukra tekintet nélkül, egyformán látta el tanácsával, segítségével. Mint igen ügyes operatőr, számtalan betegnek mentette meg veszendő szemvilágát, vagy

adta vissza látását azoknak, kik azt elvesztették. Szegénysorsú szülők gyermeke lévén, sohasem feledkezett meg azon kötelezettségről, melyeket a pesti izraelita hitközség kórháza kíván teljesíteni azokkal szemben, kiket Heine szerint a világ három legszörnyűbb csapása sújt, az, hogy: betegek, szegények és zsidók.

Szily Adolf Budapesten született, egyetemi tanulmányait Bécsben végezte, melynek befejezése után Arlt tanárnak tanítványa lett, ki a szemorvosi tudomány fejlesztése által bécsi egyetemi szemklinikájának és saját nevének világhírt szerzett és központjává tette az ophthalmológia európai művelésének és aki köré a tanulni vágyók egész serege özlött a világ minden tája felől. Onnan hazatérve a fővárosba, azon nagy szerencsében részesült, hogy elég ifjan a pesti izraelita kórház szemosztálya élére állították és ez által bőven volt alkalma gazdag és nagy-számu kórházi beteganyag fölött önálló hatáskörben rendelkezni, magával hozott ismereteit, tudását, tapasztalatát bővíteni és ügyességét fejleszteni. És ezt mind olyan korban, midőn a tudományos buvárlat produktív működésében a magától értetődően meglevő szent lelkesedés, nemes ambíció hevíti, ösztönzi, sarkalja és munkálkodása kifejtésében sem az alkalomhiány dermesztő fátuma, sem az előrehaladott-korral járó testi törődöttség, sem pedig szervi betegség nem gátolja.

Lankadatlan kórházi működése, szerény egyénisége, szorgalma rövid idő alatt nevét közismertté tette és nem-sokára a főváros legkeresettebb és leginkább elfoglalt szemorvosává tette.

Ezen időben jelent meg „A szemüregről“ szóló dolgozata és érte az elismerés a budapesti tudományegyetem orvosi kara részéről, mely őt „A szemtükörzet“-ből egyetemi magántanárrá való képesítéssel tüntette ki.

Tudományos működése további elismerésül 1895-ben ő felsége a király ugyancsak a budapesti egyetemi orvosi kar előterjesztésére címzetes egyetemi rendkívüli tanárrá nevezte ki.

Az orvosképzés, valamint tágterü sikeres szociális és társadalmi jótékonyosság terén való hervadhatatlan érdemeiért különösen a vakok gyámolítása terén, 1903-ban a magyar nemességet nyerte el „szilsárkányi“ előnévvel, míg végre 1910-ben a királyi kegy a magyar királyi udvari tanácsosi címmel tüntette ki.

Irodalmi munkásság terén nem tartozott a termékeny buvárok közé, előnybe helyezte a gyakorlat reális művelését, fejlesztését és tökéletesítését sokszor kétes értékű, de számos irodalmi közlemények gyártása fölött.

Életének főműve, melyet néhány év előtt német nyelven jelentetett meg és amely ugyszólván egész élete tudományos működését központosította, „A látóideg fő morphographiája“, melyben különösen a látóideg fő gyönyörű mesteri rajzai ragadják meg a szemlélőt, mely rajzok az ő nem közönséges, művészi tehetségének művei és tanubizonyosságai.

Szép, nyugodt folyású, külső sikerekben és díszben is gazdag élete utolsó éveiben, sajnos, kínos és gyógyíthatatlan betegség gyötörte, melynek kínjaitól végre megszabadította halála.

Munkás, emberszeretettel telt élet dőlt vele sirba, de emlékéit tisztelői kegyelettel őrzik.

Dr. Béla Pál,
kórházi szemész-főorvos.

Fáy Szerénánál.

Csendesen, minden reklámhajszólo primadonnáskodás nélkül jutott el pályájának negyvenéves évfordulójához a legnagyobb magyar színésznők egyike, Fáy Szeréna. Megszoktuk őt a színpadon, ahol nemesveretű egyénisége mindig különös fényrel ragyogott, megszoktuk, hogy nagy és igaz élményeket köszönhetünk neki, a színpadi este kerekein messze tullel-kedő művészi gyönyörűséget — és megszoktuk, hogy színházi és vetélytársi csetepaték nyilvános szellőztetésében sohasem találkozunk a nevével. Pedig Fáy Szeréna pályája elég

okot szolgáltatott volna erre, hiszen negyvenéves színésznői múltja valóságos akadályverseny volt egy olyan kemény és energikus kolleganő árnyékában, mint Jászai Mari. De Fáy Szeréna sohasem panaszkodott és mi sem akarjuk elrontani ünnepének derüs nyugalmát azzal, hogy kellemetlen emlékeire hívjuk fel figyelmét. Hiszen éppen ő mondta, most — mikor jubileuma alkalmából az Egyenlőség is felkereste őszinte és hálás gratulációjával, — hogy visszaemlékezni fáj. Fáj visszaemlékezni a multra akkor is, ha szép volt, mert az ember megsírhatja a szépet, azért, mert elmúlt. A rossz emlékeket pedig jobb hagyni, nem gondolni rájuk, egészen elfelejteni őket, hogy valahol fájtak.

Elöttem ül Fáy Szeréna. Oh, nem a heroina; kedves, meleg, finom asszony, amilyenek a magánéletben mindig láttuk és csak a szép, zengő hangja az, amely elárulja benne a színésznőt. Mikor megmondtam, hogy az Egyenlőség számára kérek tőle intervjút, meghatódottan nézett rám.

— Köszönöm az Egyenlőségnek, hogy gondol rám, — mondotta — gondol rám ma is, mikor-az én régi kedves barátom és jóakaróm, Szabolcsi Miksa már nem él. Figyél meg, nagyon jól esik ez nekem, régen várom, hogy észrevegyék azok is, akik eddig nem tudták, vagy nem akarták észrevenni, hogy én ma is közéjük tartozom. Mert közéjük tartozom, szívem utolsó dobbanásáig, hiszen csak nem tagadhatom le a véretem és nem tagadhatom meg szülőimmet és nagyapámat, a híres és tudós Oppenheimer rabbit. Figyél el nekem, hogy teljes szívvel zsidónak érzem magam ma is és minden igazságtalan ütés, mely zsidót ért és ér, nekem fáj. Sokáig rosszul esett, hogy zsidó irodalmi társaságok vagy koncertek mellőztek engem, hogy nem hívtak, — pedig, édes istenem, milyen szívesen mentem volna, ha hívtak volna! De talán ezután majd másképpen lesz.

— Mit mondjak a jubileumom előtt? Örülök neki és remélem, hogy szép és meleg lesz, mert a pajtásaim mindig szertettek. Mint színésznőt bánthattak, de ha bajuk volt, mégis csak idejöttek „anyóhoz“ és itt sirták el a bánatukat. Bizony, nem tagadhatom el, küzdelmes és nehéz negyven év volt. De én azért hálát adok a jó Istennek és meg vagyok elégedve, hogy így történt. Egészen tökéletes élete egy embernek sem lehet a földön.

— Mégegyszer köszönöm az Egyenlőség szerkesztőjének, hogy ilyen figyelmes volt hozzám és mégegyszer hangsúlyozom, hogy lélekben mindig azokkal vagyok, akik talán ennek az ellenkezőjét hiszik. Remélem, hogy ezekután majd nem feledkeznek meg rólam, ha zsidó matinékat vagy koncerteket rendeznek, hanem hívni fognak és én el is megyek.

Mikor elbucsztam tőle és megcsókolt, kicsit szégyenkezve sugta a fülembe:

— Biztosan sok virágot kapok majd; örülök neki, de jobban örülnék, ha egy kis szívet küldene valaki. Nagyon szeretek itthon üldögdélni, de nincs szívem és bizony minden „forró“ ünnepeltetés dacára is — fázcsm.

Sas Irén.

350/1920. sz.

Hirdetmény.

Az ujbpesti izr. hitközség Sándor-u. 5. sz. a., székháza udvarán modern berendezésű pászkasütődét állított fel és abban a helyzethen van, hogy saját szükségletén kívül **más hitközségek részére is előállítja a pászka előállítását.**

Mint hogy a más hitközségek részére való pászka előállítását csak korlátolt mennyiségben és a velük történő megállapodások sorrendjében fogjuk végezni, felkérjük az illető hitközségeket, hogy pászkaszükségletük előállítását biztosítandó, lehetőleg f. évi december hó közepéig ez iránt velünk érintkezésbe lépjenek.

Ujbpest, 1920. november hó.

Az ujbpesti izr. hitközség előljárósága nevében:

Dr. Lichtmann Mór,
titkár.

Dr. Kálmán Ödön,
elnök.

Fangler Béla, az olaszliszakai zsidók barátja.

Egyik olvasónk küldte be hozzánk a következő, Fangler Bélának szóló nyílt levelet. Jellemző adatokat tartalmaz azoknak az uraknak a magatartásáról, akik, ha kell, uton-útfélen gyalázzák a zsidóságot. A levél így szól:

Az Egyenlőség legutóbbi számában olvastam Fangler képviselő urnak zalaegerszegi legujabb kalandját. Valóban mesés látvány lehetett és őszintén sajnálom, hogy véletlenül nem lehettem jelen. Amde megvigasztal, hogy tanuja voltam a képviselő ur olaszliszakai szereplésének. Ott voltam, még pedig akkor, amikor Fangler képviselő ur Windischgrätz Lajos herceg megválasztásának érdekében udvarolt az ottani zsidóságnak. A néhány zsidó szavazatra volt szüksége a hercegnek, amelyeket meg is kapott. De ezt korántsem lehet a Fangler ur érdeme gyanánt föltüntetni. Mert ez megírtént volna akkor is, ha Fangler képviselő ur nem udvarol olyan tüzesen. Istenem, milyen szép nap is volt! Fangler, ki minden alkalommal valószínűleg prűszkölö a zsidókat, a káromló jelzőket, egyszerre hogy megjuhászódott. A világ minden kincséért sem vette volna szájába még csak azt az általa oly sokszor és annyira használt szót sem, hogy „zsidó”. És amidőn egy másik képviselőtársát az az annyiszor hallott kérdés zavarta meg: Mi lesz a zsidókkal? — ah, akkor látta volna az ő nagy atyamestere Friedrich István, hogy milyen fölháborodással ugrott föl és milyen rosszalólag csóválta a fejét! És — Istenem — csak akkor mert volna valaki arra az Erger-berger nótára rágyújtani, tudom Istenem, hogy nekiszaladt volna.

Csak ezt akartam mondani Fangler Béla nemzetgyűlési képviselő urnak. És még valamit. Ha a fejünket be is verik, a memóriánkat nem vehetik el.

Egy olaszliszakai zsidó.

Dr. Keönch Boldizsár ügyvédi irodát nyitott.

A mai állapotok jellemzéséhez kortörténeti adatként fogják a historikusok felhasználni a következő körlevelet, amelyben ügyvédi iroda megnyitásáról van szó. A levél így hangzik:

A székesfővárostól 21 évi törvényhatósági köztisztviselői, és pedig legutóbb tiszti főügyész-helyettesi állásban teljesített szolgálat után megválni lévén kénytelen, van szerencsém szíves tudomására hozni, hogy régi ügyvédi irodámat IX. ker., Mester-utca 3. szám alatt újból megnyitottam.

Budapest, 1920 november havában.

Kiváló tisztelettel

Dr. tiszta-újhelyi Keönch Boldizsár.

Keönch Boldizsár dr.-t azért buktatta meg az antiszemita városházi többség, mert a tiszti főügyész nyolc év előtt az Egyenlőséghez intézett levelében tiltakozott az antiszemita rágalmozások és vérvádgyártások ellen.

— A közönség figyelmébe. Multheti számunkban jelentettük azt a szélhámosságot, melyet valaki telefonon követett el az „Egyenlőség” szerkesztője nevével visszaölve. Most jelenthetjük, hogy a bűnös, egy hirdetésű ügynök, kézrekerült és büntetését nem fogja elkerülni. Ez alkalommal új, meghatalmazásos igazolványokat állítottunk ki összes megbízottaink, képviselőink és tisztviselőink részére, akik iránt kérjük tovább is a közönség változatlan jóakarását.

A Bál-Sém halála.

(Zsidó legenda.)

Irta: Szabolcsi Lajos.

I.

A bécsi császári levéltárban, melyet néhanap megnyitnak az idegenek előtt is, a XXVIII. számú szekrényben van egy régi hivatalos irás. Ebben a XXVIII. számú szekrényben Mária Terézia császárnő és királynő bizalmas levelezését őrzik. Mindazokat a különösebb és érdekesebb leveleket, amelyek a királynőhöz érkeztek. Titkos jelentések, tudósítások, feljelentések, bizalmas értesítések: ezzel van tele az egész nagy szekrény. Egy félévszázad minden rejtelmes és kikutatlan bűnügye, titka és misztériuma pihen benne. És ebben a szekrényben, az egyik elsárgult papíron olvasható a következő levél is:

A lebergi rendőrfőnök bizalmas jelentése
Öfelsége Mária Terézia császárnőhöz 17... évi
junius 7.

Felséges Császárnő! Mély fájdalommal kell tudatnunk, hogy Lemberg város érseke páratlan és rejtélyes módon eltávozott körünkből. Az érsek ur Öeminenciája egy hét előtt elment az érseki palotából, gyalogszerrel, hajadonfótt, és azóta nem tért vissza. Diszruháit és gyűrűit otthagya az érseki palota könyvtárában és ömaga egyszerű öltözetben távozott egy titkos kijáraton. Felséges Császárnő! Minden keresésünk, nyomozásunk eddig hiába. Az érsek ur eltűnt...

Itt abbahagyom ezt az elsárgult hivatalos irást. És most kezdődjék meg a legenda és szólaljon meg a zsidó mese:

II.

Hol volt, hol nem volt... sötét éjszaka szállott a kis lengyel falura.

A kis lengyel faluban világosak a házak. Aggódó lelkek virrasztanak a csöpp ablakok mögött. Apró mécsek égnek lobogva. Sápadt arcok tekintenek ki az éjszakába.

És az egyik házban, az alacsony szobában, mélységes csendben állanak a zsidók. A sarokban ágy. Az ágyon fekszik félig eszméletlenül, elfehérült arccal, lihegve egy nagy beteg. Izrael népének vezére, zsidók dicsősége, csodatévő Bál-Sém.

Haldoklik az ősz rabbi a párnái között. Fehér galamb a fehér ágyon: nyugtalanul piheg a melle. A szemei, melyek annyi szenvedést és bánatot láttak, lecsukódtak. A kezei, melyekkel annyi csodat tett, mozdulatlanok. Az arcán, melyen nyolevan évig ragyogott az Uristen dicsősége, ott borong a halál homályos árnyéka.

A Bál-Sém! A Bál-Sém! Varázslatok ura, szellemek barátja! Akinek imájára mosolyogtak az angyalok, akinek könyörgésére hallgatott a Mindenható, akinek egyetlen szava, egyetlen sóhaja a templomban elég volt, hogy legyőzze a Sátánt, aki ott ólálkodik örökké Izrael szegény népe ellen a magasságos égben. A Bál-Sém! A Bál-Sém! Aki megsegítette a szenvedőket, aki elhárította a csapásokat, aki legyőzte a járványt, Izrael nagy rabbija; most ő is itthagya az ő szegény, szerencsétlen zsidó népét.

A szobában halkán, könnyek között imádkozni kezdenek. A chevra emberei körülveszik az ágyat. A

halottas ima zendül fel az ajkakon, de nincs, aki sirás nélkül bírná. A bűnvallomásokat ők mondják el helyette, a mester helyett, aki sohasem vétkezett.

Azután az aggastyánok gyertyákat gyujtanak. Nagy, karcsu fehér gyertyákat. És halk zsolozsmát zümögve, lehajtott fővel, körüljárják a mester ágyát. Hogy elhessegensék a halált. Hogy megmutassák: Izrael őrzi az ő betegét. Izraelnek szüksége van arra, akit most el akarnak venni tőle...

És egyszerre, hirtelen, az aggastyán felnyitja szemét. Feltámaszkodik a párnáján. És látja az ágya körül a menetet és int a fáradt kezével:

— Fiaim... ne imádkozzatok...

A menet megáll. Mélységes nagy csend támad a szobában. A mester beszél:

— Ne imádkozzatok... ne gyötörjétek magatokat... és ne gyötörjék a Mindenhatót... Hány óra van most, gyermekeim?

Mindenki a falórara néz, az ágy fölött. Tíz óra van.

— Tíz óra... — suttogja a *Bál-Sém*. — Még két óráig élek. Éjfélkor, mikor a két mutató ég felé mered és összeér, mikor elérik és elfedik egymást, akkor én meghalok... Ne imádkozzatok... En már megnyugodtam. Odafönn — és a reszkető keze ég felé mutat — már gyülekeznek a bírák. Már összeül a nagy törvényszék, amely vár reám. Már készülnek az én fogadtatásomra. Mikor a két mutató összeér, meg fog állni az óra. És akkor megáll a szívem is. És akkor kezdődik az én életem odafönn... Két óra múlva meg kell jelennem a törvényszék előtt.

A gyertyák kihunynak, az öregek lehajtják fejüket. Mindenki zokog, de senkisémet felel, senkisémet mond ellen, mert amit a mester mond, azon változtatni nem lehet. Hallgatni kell és figyelni minden szóra és úgy meríteni a *Bál-Sém* szavából, mint a ritka forrásból a hegyek között, mely már fogyóban van és nemsokára kiapad!

És az aggastyán beszél tovább:

— Vigyázzatok a testemre, gyermekeim, mert én is vigyáztam rá egész életemben. A testem tiszta, mint amikor megszülettem. Mikor vízzel fogjátok illetni és felöltöztetitek a halottas ruhába, vigyázzatok a testemre... Vigyázzatok a szemeimre, melyek látták az Ur dicsőségét, a homlokomra, mely mögött Isten gondolata honolt... És vigyázzatok a siromra, amelyen ne legyen hivalkodó emlék, csak egyszerű kő és rajta az én nevem...

Az emberek sirnak és senkisémet felel. És az aggastyán mosolyog és tovább beszél:

— Én megengedem nektek, hogy kaddist mondjatok utánam. Hiszen tudjátok, gyermekem nem marad közöttetek. Fiam nincsen és a lányom meghalt régesrég. Mondjatok kaddist érettem, zsidók, ti mind, akik itt éltetek körülöttem. Igaz: ez nem az igazi kaddis. Ez nem fogja megvilágítani az én lelkemet odafönn, ez nem fogja megnyugtani az én testemet ideleinn. A gyermek kaddisa más és más az idegeneké. De ha az Ur nem adta meg nekem ezt a kegyet...

Néz, néz, tűnődve néz maga elé a *Bál-Sém*. A fejét lehajtja és gondolkodik. És senkisémet szól, csak az éjszakai szél dong az ablaküvegen.

— Hát ti fogjátok mondani értem a kaddist, — suttogja gondolkozva. — Ti... de mindenki más is, aki akar és aki szeretett engem és aki emlékezik rám. És ha idegen jön és gyászolni akar engem, hadd gyászoljon. Meghagyom nektek: ha jövevény, ha koldus, ha ismeretlen, engedjétek oda a templomba az én ülőhelyem elé kaddist mondani: aki imádkozni akar az én lelkemért, hadd imádkozzék... Mondjátok csak, itt áll-e a szekér a kapu előtt?

A vén szolga odalép az ágyhoz:

— Itt áll, mester, befogva... a szekér...

A *Bál-Sém* felriad:

— Hadd álljon itt, hadd maradjon itt... De ti, ti mind siessetek haza! Gyorsan! Minél gyorsabban! Mert már befordult az országuton! Mert már jön a falu végén! Mert már közeledik a házam felé! Siessetek haza! Nehogy találkozzatok velem! Nehogy rátok tekintsen! Nehogy kárt tegyen bennetek! Siessetek haza! Zárjátok be az ajtókat és oltsátok el a világot! Csend legyen és sötétség az egész faluban! Siessetek! Hallom a lépését! Érzem a közeledését! Jön... jön... itt van a határban... a halál angyala!

Dermesztő rémület száll a szobára. Az emberek az ajtóhoz tolongnak. És ott, ott megegyeszer mindenki megáll és visszanez.

A *Bál-Sém* ül az ágyon és bucsut int:

— Két óra múlva, — lihegi, — két óra múlva, ha égnék áll a két mutató, jertek vissza... akkor már vége lesz a harcnak kettőnk között... akkor már legyőzött engem... Két óra múlva jertek vissza... akkor az én lelkem már elszállott, vissza, az Örökkévalóhoz...

Még egy pillantás, még egy intés, még egy könny és még egy sóhaj: a szoba üres. Csak a mécs pislog az ágy mellett. Rohanó alakok tűnnek el az éjszakában. A házak kapui nyílnak és bezárulnak nagy robajjal. És egymásután elsötétülnek az apró ablakok... már itt is sötét van... ott is sötét van... most már mindenütt csend és homály... csak a kutyák ugatnak nyugtalanul az udvarokban...

A halál angyala bevonult a sötét faluba.

A nagy, szomorú csendben lassan nyílt az ajtó. A mécs lángja meglobbant. Az aggastyán felegyenesedett a párnáin és kinyújtotta a kezét.

— Itt vagy már? — kérdezte.

— Itt vagyok.

A láb ágyánál ott állt az angyal. Fekete nagy taláiban, csillogó ezüst főveggel, a kezében kard.

A halál angyala.

— Üdvözöllek, angyal, — suttogta lázasan a *Bál-Sém*. Üdvözöllek és nem fogok ellentállni. Nem fogok könyörögni, mint Mózes, nem fogok menekülni, mint Dávid király, nem fogok fellázadni, mint Jósua ben Lévi. Én lehajtom a fejem és átadom neked a lelkemet.

Az angyal mozdulatlanul állt az ágy mellett. Mély és csodálatosan zengő volt a hangja:

— Az Ur kegyeltje vagy, te szent ember. Vigyázzom rád. Nem szabad szenvedned. Én átölellek téged és a csókomban elveszem az életedet. Ne félj. Az Ur veled van és átsegít ezen a kapun az ő végtelen kegyelme.

Aztán lassan, lépésről-lépésre közeledett az ágy felé. És ekkor az aggastyán hirtelen zokogni kezdett:

— Angyal, angyal, halál angyala! — nyöszörögte.

— Én is ember vagyok... halandó ember... és ha tudom is a titkok titkát és ha a kezem tett is csodát... mégis, ember vagyok... És most, az utolsó percben, még egy fájdalom ül rajtam... még egy titok vár megfejtésre... van még valami, amit kívánok... amire gondolni sem mertem soha... De ami most élni kezd bennem és kigyullad a lelkemben... Egy óhaj! Egy kívánság! Egy álmom! Csak egy és nem több! Már elszakadtam a földtől, csak ez az egy szál huz még! Már azt hittem: szabad vagyok és ime, egy lánc köt még a világhoz! Angyal! Angyal! Halál angyala! Én jó voltam és igaz voltam! Csak egyet kérek tőled... Azután a tted vagyok...

Az angyal megállott:

— Mit akarsz, aggastyán?

— Egy ut... — zokogta a *Bál-Sém*, — egy ut...

szereinek még tenni a halálom előtt... Valakihez elmenni... Valakivel beszélni... és aztán nincs tovább...

— Egy ut? Hová?

A Bál-Sém összekulcsolta a kezét:

— Az Ur csodákat tett velem életemben... Az én szekerelem átszáguld minden országon... Az én szekerelem és az én lovaim úgy szállanak a földek felett, mint a felhő... Nincs messzeség és nincs távolság... Egy ut: csak néhány perc az egész... — Te már nem tághatsz mellőlem, jól tudom. Hát jöjj velem, pusztulás angyala, légy a kísérom az utolsó uton... Menjünk: együtt! És te visszajössz, velem, és én boldogan halok meg a te csókdától...

Az angyal leboacsátotta kardját és visszalépett a szoba homályába:

— Az életed szent volt, Bál-Sém, és a kívánságod teljesül. Induljunk hát, mert nincs sok idő.

A Bál-Sém felült ágyában.

— Megengeded? Velem jössz? Elkisérsz? Megteszed, amit utoljára kívánok... Ó, angyal, Halál angyala, megáldalak ezért... hogy megédesítetted az utolsó percemet...

... És benn, a faluban, a sötét házakban, a könnyező és reszkető emberek egyszerre csak azt hallották, hogy egy szekér zörög az uton, a Bál-Sém csodás szekere! Megindul a sötétben; a lovak elragadják és a szekér eltűnik a szántóföldek felett. És egy vén koldus, aki ezt a csodás történetet elmesélte unokáinak, a homályban is, az éjjeli sötétben is: egy ismeretlen, komoly férfit látott a bakon, amint a lovakat hajtotta és a szekeren halotthalványan, de mosolyogva ott feküdt a Bál-Sém szentséges alakja.

*

A lembergiersekek palotája előtt leszálltak a szekerről. A lándzsás ajtónállók bevilágították a két idegen arcába. De az aggastyán félretolta a megzavarodott öröket és a két idegen belépett a kapun.

A márványlépcsőn nagy fáklyák égtek. Felsiettek az oszlopcsarnokban, a szobrok és festmények között.

Az emeleten szétrebbentek a szolgák. Egy lakáj, aki vissza akarta őket tartani, meglántorodott és elszédült és ők gyorsan és feltartóztatlanul beléptek az érsek könyvtárába.

A könyvtár melyén asztal állt az óriási fóliánsok árnyékában. Az asztalon lámpa égett és régi könyvek tornyosultak egymás fölé. A lámpa mellett, arcát kezébe temetve, ült és olvasott az egyház feje, a lembergiersekek.

A lámpa lobbant és egy hideg lehellet ért az érsek arcához. Fölnézett. Kezéből kihullott a könyv. A könyvtár nagy homályában hirtelen két alak jelent meg előtte. Egy aggastyán, támoxyogva és integetve sietett feléje és mögötte, az árnyékban, egy másik alak állt, kinek nem látta az arcát.

A lembergiersekek felemelte a lámpát.

— Kik vagytok? — kérdezte megdöbben hangon.

Az aggastyán megállott előtte. Megkapaszkodott az asztalban és belenézett az érsek arcába.

— Lemberg érseke, — dadogta — csak egy percre jöttem. Nincs sok időm... Vissza kell mennem... Csak egy néhány szót...

— Ki vagy? — kérdezte megint az érsek és a lámpát felemelte, hogy meglássa a másik idegen arcát is. De az mozdulatlanul állt a homályban a könyvtárban, mint egy szobor.

Az aggastyán összetette a kezét:

— Kérlek, nagyur, — sóhajtott — csak egy percig légy türellemmel. Én egy öreg rabbi vagyok...

egy kis falu rabbija a te nagy tartományodban... Beteg vagyok és fáradt. De el kellett jönnöm...

Az érsek meglepve nézte az öreget. Kinyújtotta feléje a karját. De a Bál-Sém sietve és lihegve beszélt tovább:

— Lemberg érseke... hatvanéves vagy? Ugy-e? Hatvan? Látom öszülő hajadat... Krakkóban szentelték pappá, ugy-e? Krakkóban? Régen... Harmincöt éve... Így van? Ugy-e, így van?... A szüleidet... ismerted-e a szüleidet?

Az érsek visszahátrált:

— Nem ismertem...

— Nem is hallottál róluk? Nem is kerested őket? Eltitkolták előttem? Azt mondták: meghaltak? Hallgassd meg, érsek: nekem volt egy fiam... egyetlenegy fiam... mikor ott laktam a Kárpátok erdeiben... Mert ott volt egy kunyhóm és ott született az első gyermekem... Hatvan éve most, hatvan éve most, Lemberg érseke... Fiu volt: a neve Simon és én nem tudtam felnevelni... Mert elrabolták tőlem... elvitték... eltűnt... vándor barátok vitték el? a krakkói püspök, aki arra utazott kocsiján? Ki tudja? Hat éves volt és eltűnt... és nem láttam többé soha, soha...

A lembergiersekek megtántorodott. A hangja durva volt és erőszakos:

— Mit beszélsz? Micsoda mesék ezek?

Az aggastyán intett:

— Várj, egy pillanat még, azután megyek... Nem maradt a fiamról emlékem, nem maradt jel utána semmi... Nem emlékszem az arcára és nem tudom, milyenek voltak a szemei... Csak egy, csak egy: én egy imára tanítottam a gyermeket. Egy imádságra: a kaddisra... a halottas imára... arra megtanítottam, mert féltem, hogy meghalok a Kárpátok nagy erdeiben és azt akartam: legyen valaki, aki utánam elmondja... És a fiu tudta! És megtanulta! És ha él, nem felejtette el! Mert én tanítottam rá! Betűről betűre! Szóra szó után! És tegnap... bocsáss meg... tegnap nálam volt Lemberg rabbija... Ott ült a betegágyamnál... És rólad beszélt, érsek ur! Elmondta, hogy te milyen jó vagy a zsidókhoz! Hogy gyakran állsz szóba vele, a rabbival... És el is dicsekedtél neki, hogy te, te is tudsz egy zsidó imát... a halottas imát... a kaddist!

Az érsek odakapott az aggastyán karjához:

— A kaddist! — suttogta, — a kaddist! — Engem... te...

A Bál-Sém lehajtotta a fejét:

— Én nem tudom... én nem merem... tán csak egy álom szállt a lelkekre... tán egy sejtelem gyötri a szívemet... Nincs időm már beszélni veled... Te idegen vagy nekem és a lelked is idegen, én nem tudlak felismerni többé... De neked tudnod kell... Neked érezned kell... Ha te vagy a fiam, Lemberg érseke... ha te vagy az én elveszett fiam... akkor figyelj reám, akkor azt mondom neked, tépd le magadról ezt a köntöst és fuss el ebből a házból és keresd meg azt a kis falut, ahol majd értem imádkoznak... és keresd meg ott a siromat... és keresd meg a kis templomot, ahol kaddist mondanak utánam... És tépd meg a ruhádat és öltsd fel a bűnbánók rongyait és ott a templomban, az utolsó padban, az idegenek közt és a jövevények közt és a koldusok közt... ott, imádkozz apáért, Lemberg érseke!

A lámpa kihullott az érsek kezéből. A könyvtár hirtelen ráborult a homály. Az érsek szédülten látta hogy a látomásnak vége; a két idegen már kinyitja a ajtót és eltűnik. Aztán hallotta a lépteiket a lépcsőn. Azután az őrség szóváltását a kapu előtt. Azután egy szekér zörgött a kövezeten és azzal elhalt minden éjszakában.

Az érsek odasietett az ablakhoz. Forró homlokát odasimította az üveghez. Mint akit rettentő álm gyötör, összeszorult a szíve. Nézett, merőn nézett a sötétbe, ahova eltűnt a szekér, az idegenekkel. Valami irtózatoss keserűség öntötte el. Tépni kezdte magáról a ruhát... és aztán elszédülve, ájultan összerokadt.

Éjfél! Éjfél! Az órákon egymáshoz érnek a mutatók és ég felé mutatnak. Éjfél van!

Kigyúlnak a lángok a kis lengyel falu ablakaiban. Itt is, ott is meguyilnak a kapuk és lehajtott fejű férfiak lépnek ki rajtuk. Azután menetté állanak össze és elindulnak hallgatagon a mester házához.

Éjfél van, éjfél van! Mikor kinyitották a Bál-Sém ajtaját, már látták, hogy az aggastyán halott. Mosolyogva, arcán földöntúli fényvel és boldogsággal fekszik a fehér párnákon. A szemei lezárva, kezei összekulcsolva. Feje fölött az óra állott, mutatói egymáshoz értek és éjfél mutattak.

Az emberek lehajtották a fejüket és sirtak. És a Bál-Sém, fehéren a fehér párnák között, mosolygott a halálban.

A lelke pedig, édes dallamok és hárfák között lebegett át az Ég csarnokain. Angyalok hajlongtak az útjára és ezüst pálmákkal integettek. Nagy, káprázatos fényesség áradt feléje és ő lassan, lassan közeledett az Ur trónusához, ahol egymásba olvadnak a napok és csillagok, ahol örök a dal és ahol vége minden fájdalomnak...

III.

A bécsi császári levéltárban, Mária Terézia szekrényében, van egy elsárgult hivatalos irás, melyet előbb felolvastam néktek. És ez az irás, a leMBERGI rendőrfőnök jelentése Mária Terézia császárnőhöz, ekkép folytatódik:

„... az érsek ur eltűnt, Felséges Császárnő! Felkutattuk utána az egész vidéket, de nem akadunk nyomára. Amaz emlékezetes hajnal óta, mikor gyalogszerrel és áruhában eltávozott a palotájából, nem látta senki. Igaz, keringenek mesék és mende-mondák a vásáros zsidók között róla. Bolond mesék, lehetetlen történetek, felséges császárnő. Ki hisz ma a meséknek és ki ad a legendákra? Mi azt hisszük, hogy az érsek ur eltávozott valami titokzatos országba és nem tér vissza többé: soha, soha...”

A nagyszombati máglya.

— A magyar zsidó történet legrégebb legendája. (1420.) —

Irta: Grünwald Lipót.*

III.

A következő napon riasztó hír hozta izgalomba Nagyszombat népét: Árpád gróf nyomtalanul ellűnt. Az öreg gróf szétszalasztotta a megye pandurjait, később fellármázta az egész országot, de hiába. Sok tarka mende-monda keringett a nép száján az ábrándos ifjú grófról, de az igazat csak néhány beavatott zsidó tudta. Ezek azonban szent esküt tettek a frigszékény előtt, hogy hallgatni fognak és nem is szólnak.

Árpád gróf pedig, vagy most már Abrahám zsidó, nem is volt messze, Bécsben élt Meir Chaim rabbi házában, aki vállalkozott rá, hogy az előkelő gerből (prozelitából) zsidót nevel majd Isten segítségével. Az ifjú a legjobb kezekbe került. A bécsi rabbinus régi barátja volt a tirnói papnak és olyan türelmes, jámbor férfi, mintha maga Hillel iskolájából került volna ki.

* L. az Egyenlőség két hét előtti számát.

Rabbi Meir Chaim olykor levelet is küldött a tirnói papnak egy-egy beavatott zsidóval. Nem győzte dicsérni Abrahám éles elméjét és szelid lelkületét. Rabbi Izsák nagy titokban elmondotta ezeket a feleségének, az anyja meg tovább adta a leányának. Hanna ilyenkor egész éjszakán át sirt az ágyában a nagy gyönyörűségtől.

Történt azonban egy napon, úgy hat hónappal az eltűnés után, rabbi Izsák ismét levelet kapott a bécsi paptól. Mikor elolvasta, olyan lett az arca, mint a hamu. Az volt a levélben, hogy Abrahám hirtelen eltűnt, a bécsi rabbi tanácstalán, nem mer szólni, nem mer keresni, kit is keresen, Árpád grófot, vagy Abrahám talmudistát; talán megbánta tettét és visszament apjához. Az Isten legyen nekünk irgalmas!

Az az egy bizonyos, hogy baba nem jött. Hiszen egész Nagyszombat zengne a hírtől, hogy megkerült az elveszett ifjú. De hát akkor hol van? Ebbé a kérdésbe beleöszült rabbi Izsák egy hónap alatt. A felesége úgy járt-kelt a háznál, mint az árnyék. És Hanna szemében egyszerre kialudt a pajkos csillámlás, arcán fakulni kezdtek a rózsák és hangja elvesztette vidám csengését. Kerülte a társaságot és ha néha kiment az utcára, révedező szemekkel nézett át az emberek feje fölött.

— Férjhez kellene adni, — suslogtak egymás között az asszonyok. Hiszen kérőben nem is volt hiány. Előkelő papok és gazdag kereskedők fiait versenyeztek érte, de ő mindenkit visszautasított. Találgatták is eleget az emberek, mire vár, mire vár, de a végén belenyugodtak, hogy az Isten még nem küldte el az igazit.

Év múlt el év után. Hanna husz esztendő lett, abban az időben vénlány számba ment. Rabbi Izsák nagy lelki-tusakodás után, egy tavaszi estén elhatározta, hogy beszél vele:

— Nézd, lányom, — szólt neki szelid, akadozó hangon. — te tudod, én is elköteleztem magam Abrahámnak, de hát ő öt év óta nem ad életjelt magáról, bizonyára nem él már. Meddig várjunk hát még.

Hanna szemében konok, fekete tűz lobbant fel és fuldokló zokogásban tört ki:

— Apám, Abrahám elvetelle értem rangját, vagyonát és az élet minden örömét és én érzem, hogy ő él és várok rá, míg az utolsó hajamszála megöszül...

IV.

Talán ugyanebben a percben, mikor Hanna ezt a komor fogadalmat tette, egy vándor talmudista érkezett meg Nagyszombat határára. A város végén a grófi park előtt tünődve állt meg egy pillanatra. Az ódon hársfák illata csapta-e meg, vagy a kastély tornyait bámulta a holdvilágban, maga sem tudta. Csak érezte, hogy gyökeret vert a lába. De hirtelen megrázkódott és megdörzsölte izzó homlokát, mint aki rajzó emlékeket akar elhessegetni. Rohamban indulj neki a városnak és kutatva nézelődött. Sötét volt már minden ház, csak egy ablak világított még: a bet-hamidros ablaka. És minél közelebb jött, annál jobban hallotta az ismerős éneklő hangot: talmudot tanultak ott bent a tirnói pap tanítványai.

— Solem alejchem — hangzott feléje, mikor belépett.

— Alejchem solem — felelte csendesen.

Ebben a világban nem szokásos a ceremóniás bemutatkozás. A név ugyanis mellékes. Elég ha tudják, hogy zsidó, testvér és talmudista, mint ők maguk.

De előkelő tartása, csinosabb ruházata és németes nyelve mégis érdeklődést kelt.

— Honnan jön? — kérdi az egyik talmudista.

— Wormsból — felel az idegen. — Tanulni jöttem ide. Milyen ember a tirnói rabbi, öreg, fiatal?

— Nem épen öreg, úgy negyvenes lehet, mert a lánya...

— Mert a lánya...

— Husz éves.

— Igen, — mond az idegen és nagyot lélezkik. — És milyen maszichtat (traktatust) tanultok?

Erre aztán megindult a hosszabb beszélgetés, disputálás. Végre éjfélkor az egyik talmudista magához invitálta éjjeli szállásra.

Másnap délelőtt rabbi Izsák megtartotta rendes előadását. Az idegen talmudista is eljött, hogy meghallgassa. Előadás közben fogós kérdést adott fel a tanítványainak és

kérdézte, ki tud rá felelni. A talmudisták tétován néztek egymásra. Ekkor előlépett az idegen és felelt.

A rabbi csak hallgatja, hallgatja az ifju ember éles, elmes fejtegetését. Szemei csillognak az örömtől, aztán elragadtatva kiált fel:

— És te, fiam, tanítványnak jöttél ide hozzám Wormsból? Hiszen te máris méltó vagy, hogy mester légy Izraelben.

Az előadás után pedig odament új tanítványához és meghívta magához ebédre.

— Vendéget hoztam, — szolt a feleségének — új tanítványom Wormsból.

Egy tachsét (diadém), méltó a világ bármelyik rabbiszékébe!

A papné is, a leánya is nagy tisztelettel és barátsággal fogadta és valóságos ünnepi lakomát rendeztek a tiszteletére.

Ebéd után a papné és a leánya visszavonult. Alig tettek be maguk után az ajtót, a papné gyengéden megölelte a leányát:

— Látod, egyetlenem, ez neked való volna. Szép, művelt, előkelő ifju és az ország első papja lesz még, majd meglátod.

— Drága anyám, — ismételte Hanna a sokszor elmondott választ, — az mind igaz lehet, de tudod, én várok.

Rabbi Izsák pedig ismét valami talmudi témát fejtegetett tanítványa előtt, de ez most zavaros és bizonytalan feleleteket adott neki, mi felett a pap igen csodálkozott. Egyszer aztán az ifju félbeszakította:

— Rabbi, én nagyon boldog vagyok, hogy nem tekint tanítványnak, de igen, hát én nem is tanulni jöttem ide. Nekem megvan már a hataram (rabbi oklevél).

— Nem? Hét akkor miért jöttél, — kérde meglepődve.

— Hogy megkérjem a lányát, Hannát feleségül.

A pap arca hirtelen elsötétül. Istenem, be szívesen odaadná neki. Mégis tagadóan, tompán felel:

— Az... az... hogy is mondjam... az nem lehet. Erre az ifju kiveszi zsebéből a hatarát és bemutatja.

A pap valami névtelen, sejtelmes remegéssel göngyöli fel a pergamen ívet és erre az asztalra hull az ő kötelezővénye.

— Világ ura, — kiált fel álmétködő ujjongással. — Hát te vagy az, fiam, Ábrahám? A lányom mindig hitte, hogy eljössz, én kételkedtem. Legyen áldva az Isten, hogy megérttem ezt a percet...

(Vége következik.)

Kulturdélután a Ferencvárosban.

A Pesti Izraelita Hitközség kulturügyosztálya által rendezett előadások során vasárnap délután a ferencvárosi, páva-utcai templomban tartottak közel kétezer főnyi közönség jelenlétében felolvasó estét. Az ünnepség templomi szertartással kezdődött, amelynek során Grünwald főkantor az ifjusági énekhar kíséretében nagy művészettel adott elő egyházi dalokat. Az istentisztelet befejeztével Eulenberg Salamon dr. udvari tanácsos, hitközségi előjáró lelkes szavakkal ecsetelte a kultúr-előadások célját, köszöntötte az előadókat és a közönséget, amely imponáló számban jelent meg. Ezután Hevesi Simon dr. főrabbi mondotta el előadasciklusának második fejezetét, azt tárgyalva, hogy a zsidó erkölcsnek alapja és a zsidóságnak a világtörténelemben páratlanul álló érdeme, hogy Istent eszményesítette és elvonatkoztatta minden emberi és földi tulajdonságától. Ha a zsidóságnak más érdeme nem volna a világtörténelem során, mint hogy az emberiséget az igaz és egy Isten mindenható lényével ajándékozta meg, akkor is minden nemzedékek örök hálája járna neki. A tudományos magas színvonalú előadást nagy tetszés kísérte.

A hallgatóság tapsvihara közben lépett az előadóművészhez Szabolcsi Lajos, aki Bál-Sem halála címmel olvasott fel novellát, amelyben a szenvedő zsidóság egyik legszebb legendáját örökítette meg az irodalom számára. A mély értelmű és tanulságú legenda

a hallgató közönségben megértésre és tetszésre talált. Utána óriási hatást keltve olvasta fel Kiss Arnold dr. főrabbi „Egy család története” című, hatalmas költeményét. A kiváló költőnek halhatatlan alkotása ez az epikai remek, melyet fejezetenkint fogunk közölni. Zahler Emil dr. körzeti elnök nagyhatású beszédet mondott, majd a Himnusz hangjaival az estély véget ért.

Az én mezitlábaim.

Írta: Kertész József,

nagykanizsai el. isk. igazgató.

Megnehezült az idők járása felettünk. Megcsönkített, kirabolt országnak fiai vagyunk. Szegények lettünk. És ezt a mostani szegénységet nem lehet olyan könnyűszerrel elűzni ajtóink elöl, mint régen. Máskor egy asztaltársaság, egy jótékony nőegyesület, hitközség vagy város egy könnyed intézkedéssel segített a szegények nyomorán. Ma szinte nem is hallunk ilyen jótékonyági akcióról, de nem is volna módjukban oly arányú segítség, mely gyermekeink nyomorán enyhítene. Ma az egész társadalom összefogó jólelkűségére, okos jótékonyágára van szükség, hogy ez irányban credményt érjen el.

A szegénység seholsen oly fájó, mint a didergő gyermekeknél. A tanító az iskolában a szükség sokféle nemével találkozik tanítványai körében. A ruhátlan, a meggémberedett, fagyoslábu kis mezitlábások, a kenyértelenek hányszor fakasztanak sóhajt a gondolkodó és érző tanítói lélekből. Ezen segíteni kell és segíteni lehet is. Csak nem kell visszariadni egy kis fáradságtól.

Hogy nem üres biztatással akarok a t. olvasók és tanítótársaim elé állni, azzal bizonyítom be, hogy a saját intézkedésemet tárom fel, amit ez irányban tettem.

A háboruszülte végnélküli nyomor városunkban is felütötte ezer fejét. Voltak a mindennapi kenyér nélkül szűkölködő tanulóink. Akkor, 1916-ban nőegyesületi támogatással, gyűjtéssel ezt a hydrafejet legyőztük. Azután kezdődött a ruhátlanság. A kis tanulók vörös-kék lábacskaik az októberi, novemberi reggeli hidegben szívünket szaggatta. Más esztendőben Szimchasz Thóra ünnepén 60-70 pár cipőt, kellő mennyiségű új öltözetet osztott ki hitközségünk a szegény és kevésbé szegény gyermekek között. Az óriási háborus árak ezt a szép ünnepi megszentelést letörték.

Mit tegyünk? Még forrón süttött a nyári nap, de az én lelkeim már újra látta a fagyoslábu, vékonyruhájú mezitlábásokat. Felhívást intéztem azért az egyik helybeli lapban a nagyközönséghez. Feltártam a helyzetet és adakozásra szólítottam fel azokat, kiket az Isten megáldott. Mezitlábásaimnak viselt ruhát, viselt rongyos lábbeliket kértem, meg a megjavításhoz szükséges pénzt.

Az eredmény fényes volt. A meghatározott időben naponkint ott vártam, nyári szünetben, adakozó tanítványaimat az iskolában. A kis boldog adakozók hozták a pénzt, a lábbelit és a ruhafélék mindenféle nemét. Mire az ősz beköszöntött, tele volt a szekrényem használható, megreparált lábbelivel és ócska, de jó ruhákkal. Aki kért, annak adtuk; nem néztük, zsidó-e, keresztény-e. Csak azt, hogy rászorult-e a segítségre, vagy nem. Mire a hidegek beálltak, megkönnyebbült szívvel jártunk iskolás-gyermekeink között, mert nem volt egyetlen mezitlábásunk se.

Négy esztendő múlt el azóta. A „mezitlábások” kifejezés fogalomná vált városunkban. A mi hitközségünk tagjainál már nincs szükség új felszólításra. Sem a szülők, sem a gyermekek nem feledkeznek már meg a me-

ztlábas tanulókról. A legutóbbi beírások alkalmával kitett ivre minden felszólítás nélkül szép összeget adakoztak a szülők. Most, hogy az előadások megkezdődtek, bizonyosan megkezdődik majd az adakozás is.

Természetesen egy kis könyvvezetés vált szükségessé. Van egy pénztárkönyv, mely a mezitlábasok bevételeit és kiadásait tünteti fel. Van egy könyv, melybe az ajándékozott tárgyak vannak sorszám szerint bejegyezve, az adományozó nevével és hogy ki kapta az illető ruhadarabot. Minden tárgy külön számot kap. Külön jegyzéket vezetnek minden évben arról, hogy melyik tanuló miben részesült, nehogy valami visszaélés történjék. A munkában különösen a nőtanító-kartársak támogatnak, akik nemcsak rendben tartják a „raktárt”, hanem bejelentik, kinek mire van szüksége és a rongyos ruhákat ki is javítják.

A könyveket a kartársak évenként megvizsgálják, hogy becsületes eljárásunk minden kétségen felül álljon.

Hála Isten, a bennünk vetett bizalom rendületlen és azért hittestvéreink jótékonyága kifogyhatatlan.

Igy cselekedtem és cselekszem én. Ahol lehet, próbáljanak kollegáim hasonlóan eljárni; ha jobb, célravezetőbb utat-módot tudnak, szegényeink nevében köszönettel fogadom.

Magyar zsidó történelmi naptár.

Irta: Erődi Jenő.

November.

17. 1918. Debrecenben 70 éves korában meghalt Hollaender Gyula bankigazgató. A szabadságharcban 20 éves korában fegyvert ragadott és a híres vörösapkásoknál szolgált, Klapka táborában. Bátorságáért csakhamar kapitányi rangra emelték, 21 éves korában őrnaggyá léptették elő.
18. 1849. „Alattvalóim egyenlő kötelezettségek mellett egyenlő jogokat kell, hogy élvezzenek”. (Ferenc József király válasza Prága, Laibach és Kutenberg tiltakozására, melyet a zsidó hitközségeknek politikai községekhez való csatlakozása ellen benyújtottak.)
20. 1870. A gai Adolf megkezdte szerkesztői működését a „Magyarország és Nagyvilág”-nál.
22. 1881. Dr. Dux Adolf író temetésén, „midőn a menet megindult, keresztyén felekezetek papjai: Fraknoi apát, Szász Károly és Győry Vilmos protestáns lelkészek megindultak a jeles magyar rabbihoz (dr. Kohn), hogy egy kézzorításban fejezzék ki meleg elismerésüket. Mert ő valóban azt fejezte ki ékesen, amit a nagy gyülekezet mindentagja érzett szívében”. (Fővárosi Lapok.)
- 1889. Rómában 68 éves korában meghalt Giuseppe Revere, olasz költő és diplomata. Az olasz király külön kívánatára államköltségen temették el. Temetésén Triest és számos olasz város küldöttségileg képviseltette magát.
23. 1883. Mezei Ernő orsz. képviselő nagyhatású beszédet tartott a képviselőházban az antiszemita rágalmak ellen.

Magyar zsidó gyerekek Svájcban.

A külföldi zsidó gyermekek segítésére alakult svájci bizottság felhívást intézett a svájci zsidókhoz, amelyben tudatja, hogy Magyarországból a közeli napokban zsidó gyermekek érkeznek üdülésre. Mindnyájan tudjuk, — mondja a felhívás — mennyit szenvedtek éppen magyar hitsorsosaink a háboru x x x x x x x x következtében és most megérkeznek gyermekeik néhány hónapra közibénk, hogy jószágos emberekkel találkozzanak és éhségüket csillapítsák. Felszólítják a zsidó családokat, hogy vállaljanak magukhoz egy-egy magyar zsidó gyermeket.

A negyvenéves Egyenlőség.

(Előhang a jubileumhoz.)

Irta: Komáromi Sándor.

Mérföldkőhöz értünk, a magyar zsidóság lapjának pályafutásában a negyvenedikhez. Megállunk ennél a nagy állomásnál. Visszatekintünk és magunkba nézünk.

A távol ködében sötét, gomolygó viharfelhők határolják el látásunkat, cikázó villámok világítják meg szegélyeiket. A magyar Izrael alakja zuhogó záporban, égzengés közepette vonszolja magát tovább. Nyomában a gyanu, az irigység, a kapzsiság vérebei. Szünetlenül ugatják, hajszojják odább és bele-belekapnak a lábszárába. Szíve lázadozik: a vallások anyjával szemben miért a támadás, miért a megpróbáltatás? De erős a hite: a magyar rónán, a Kárpátok bércoszoruja alatt nem lehet messze az igazság. A mindenkitől elhagyatott, a mostoháktól körülfogott testvér, akit a külföldnek azok árulták be és az ellenségnek folyton azok árulták el, akiket szeretettel fogadott a szívébe, nem taszithatja el, nem lödithatja ki otthonából éppen ezt az egy igaz édes testvérét, aki, hitvallását kivéve, minden érzésben együtt érez és egybeforrott vele. A különböző hitű testvérek is szerethetik egymást, ha egy apának, egy anyának gyermekei.

Emlékezzünk... Az igazság napja kisütött. Szétvetette a gomolygó felhőket, elapasztotta az ég zsilipjeit, oduikba terelte vissza a véreket. A zsidó vallású magyarok otthonukban újra békességet találtak. Dolgozhattak hazájuk naggyátételén. Emelhették kulturáját, gyarapíthatták gazdasági erejét, segíthettek irigylésreméltóvá tenni ellenségei szemében. Mellette maguk is gyarapodhattak, erősödhetek. Törekvéseik, szolgálataik nem maradtak észrevétlenek. A magyar nemzet megbecsülte a hű testvért, s hogy korábbi fájdalmait, szenvedéseit feledtesse, meghurcolt hitét egyenlővé tette a történelmi vallásokkal. A magyar Izrael szívében a szeretet mellett a hála érzése is megszilárdult. A többi magyar vallásnak édes, befogadott testvérének tudhatta magát. Erre méltónak is igyekezett mutatkozni. Még inkább hozzájárult a nemzeti munkához. A recepció óta elfutott idő alatt a honi zsidóság nyelvbert és érzésben még nagyobb mértékben olvadt be a magyarságba. Külső kényszer nélkül, a szabad fejlődés szárnyai által emelve, a magyar közműveltségnek olyan értékeit váltotta ki magából, melyek fölkellették a Nyugat figyelmét, anyagi téren pedig a vagyonosodásnak oly sok forrását segítette megnyitni, hogy az ország tekintélye és súlya egyre nőtt, egyre öregbedett.

A fejlődés utját, fájdalom, megakasztotta a háboru. Az érzelmeket tettekkel kellett váltani és a beolvadás őszintesége, mélysége anyagi és véráldozatokat követelt. Aruló nem akadt a zsidóhitűek között, de a hadviselés mindenféle magyar áldozata: sebesült és béna, éhező és nyomorgó éppugy testvért talált a magyar zsidóban, mint a lövészárkok lakói s a csaták hősei fiainkban és meglett férfainkban bajtársakat. Bajtársakat, kik közül sokan messze földön, közös siroknak más magyar katonákkal együtt lesik Magyarország föltámadását és pihenőhelyeik virágainak nyíltától várják a hiradást: mikor üt az óra már...

A háborút elvesztettük. Magyarország nem azoktól a bakancs- és posztószállításoktól omlott össze, melyek mint minden fegyveres nemzeti küzdelem kísérői a győző államokban is sok szóbeszédre adnak okot, s amelyek hibáit a tulajdonképpeni bűnösök a zsidóhitűek nyakába szeretnek varrni, nem is amiatt, mert a zsidóhitű katonák állítólag a frontok mögött

bujkáltak volna és nem elég vért áldoztak volna, hanem azért, mert hadviselő társainkkal együtt mi sem győztük az ellenállást, melyet a Northcliff-propaganda bomlasztott föl. A minden képzeletet fölülmuló fáradalmakat és szenvedéseket, az anyagi és véráldozatokat, melyekből a magyar zsidóság vérei lehetőségöket és számarányukat fölülmuló mértékben vették ki részüket, nem siker, de kiábrándulás kísérte. Az erjedő társadalom, a lezüllött gazdasági egzisztenciák elégtelt követeltek s amiként nemzeti eszméket képviselő fejedelmeket, hadvezéreket, államférfiakat földönfutókká tettek, avagy ezen tulmenő megtorlásban részesítettek, azonképpen a zsidóságot, a magyar zsidóságot is villámháritónak választották ki. Az emancipáció után jó félszázaddal kikezdték polgári jogait, elnéznek vallási egyenjogúsága fölött, megkísérlik kiközösíteni a magyarság történelmi egységéből és a berlini szerződés kijátszására Romániában meghonosított fogásnak pajzsra emelésével idegen fajjá igyekeznek lealacsonyítani.

Uj vérvád terhe alatt állunk. Odajutottunk, ahová a múlt évszázad nyolcvanas éveinek elején taszított bennünket a felkorbácsolt szenvedély. A különbség csak az, hogy az akkori egész Magyarország könnyen kiheverhette a belső harc következményeit, melyeket egy igazságos birói döntés szinte varázserővel el tudott oszlatni, ma pedig a megcsontított, megnyomorított és az összeroskadásig megterhelt ország sokkal nagyobb veszedelmekkel néz szembe, amikor, a nagy per anyagát keverve, nemcsak fiainak azt a részét, amelynek az ország anyagi és szellemi kincseinek ki-termelésében, a múlt bizonyosságai szerint, jelentős szerep jutott, nem engedi dologhoz látni, hanem azok dologtevő nyugalmát és lehetőségeit is elzavarja, akiket igazán segíteni akarna.

Az Egyenlőség élete és multja az a negyven év, amelyet a magyar zsidóság legujabb történetének ki-magasló eseményei tettek örökre emlékezetessé. A magyar zsidóság legrégibb lapja fájdalom és szenvedések szülötte. Nem úgy lett, mint a többi felekezeti sajtóorgánium, melyek vallásos érzések ápolására, pártszempontok védelmére, vagy partikuláris érdekek szolgálatára keletkeztek. Harc szólitotta életre. Olyan harc, melyet a felekezeti becsülete és hitünk vallói ellen irigység és rosszhiszeműség indítottak. Ugy született, mint Pallas Athene: talpig fegyverben. Hadi szerszámaikt azóta sem tehetta le. Folyton en garde-ban kellett állania. Alig végezte el a viaskodást az egyik sárkánnyal, szinte pihenő nélkül a másikkal kellett szembeszállania. A sok harc nem emésztette föl erőit. Ellenkezőleg, akkor gyönyögült le, akkor vált petyhüdtébbé, amikor bajvivásai gyümölcseit élvezhette volna.

A pártokra tépett magyar zsidóság kongresszusa után, mely küzdelmei mentsvárának, még ma is hiányzó autonómiájának megteremtési alkalmát elszalasztotta, a polgári egyenjogúság szabad levegőjében felekezeti közügyeivel nem sokat törődött. Egy kis részük, a világi műveltség híjján maradottak, teljesen elzárkózott a nagyvilágtól, másik részük pedig a világi érvényesülés lehetőségeit, gyönyörűségeit hajszolta s a ghetto emlékeit igyekezett lerázni magáról. A századokon át lenyögözött energiák érvényesítésére oly mohó volt a törekvés, a hozzáférhetőkké vált új kenyérkereseti pályákon fölszabadult szellemi képességeivel oly erőt fejtett ki a magyar zsidóság, hogy azok, akik a multak sötét emlékeit szivükből-olkükből kivetni nem tudták és szinte átmenet nélkül minden téren életképes versenytársakkal kerültek szembe, az «ujj» embereket utjukból félre akarták tolni. A haladás és a minden té-

ren nivellálódó ország sebesültségei számára megváltók keletkeztek, akik a szenvedők érzéseire alapozták egzisztenciájukat és testvériség helyett gyűlöletet hirdettek.

Históriai rendeltetése a zsidóságnak, hogy nemcsak a maga, hanem mások szenvedéseier is neki kell könyeket hullajtania. A nyolcvanas évek elején, Verhovayék, Istóczyék fénykorában, a polgári egyenjogúság első gyümölcseinek érése idején, miután a gazdasági mozgalmak a főváros felé terelték a föl-felé törtető erőket és ennek következményei a vidéki gazdasági élet pangásában nyilvánultak meg, a bajok okaiul, régi bevált gyakorlat szerint, a zsidó hitűeket állították az ország színe elé s hogy ennek csattanója is legyen, szemükbe vágták a vérvádat. (Folytatjuk.)

Magyar zsidó katonák a világháborúban.

— 32147. Vitéz József (1894, Kecskemét) főhadnagy a v. cs. és kir. 15. tábori vadászszázalójban. 23 hónapig arcélt szolgálata van. 1916. július 19-én a Tatárszorosban *sulyosan megsérült* (mint a 26. vadászszázalój 4. századának parancsnoka). *Kitüntetései*: bronz Signum Laudis, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 32148. Sonnenschein Fülöp tizedes a v. cs. és kir. 72. gy.-e.-ben. *Sebesülten orosz fogságba esett, ahol amputálták a ballábát. Kitüntetései*: II. o. ezüst vit. érem, bronz vit. érem, Károly-cs.-ker, seb. érem. — A. övére: 32149. Sonnenschein Dávid tizedes a v. cs. és kir. 32. gy.-e.-ben. *Négyyszer sebesült. Sebesülten angol fogságba esett, ahol amputálták a jobblábát. Kitüntetései*: II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt, sebesülési érem. — 32150. Földes Emil (1888, Bpest) zászlós a m. kir. 29. h. gy.-e.-ben. 1914 szeptember 29-én a kulistei harcban elesett. — 32151. Gyenes Endre (1876, Bpest) népf. százados a m. kir. 29. h. gy.-e.-ben. *Kitüntetései*: bronz Signum Laudis, ezüst Signum Laudis, Károly-csapatkereszt. — 32152. Rosenthal Sándor (1866, Nyiregyháza) I. o. számvivő altiszt volt a 4. vonatosztálynál. — 32153. Rosenthal Alfréd tizedes a m. kir. 29. h. gy.-e.-ben. *Kitüntetései*: bronz vitézségi érem, Károly-csapatkereszt. *Egyszer megsebesült. 1918 október 23-án a háborús fátadalmakba belehalt.* — 32154. Rosenthal Artur szakaszvezető a m. kir. 29. h. gy.-e.-ben. Háromnegyed évig volt orosz fogságban. — 32155. Rosenthal Richárd tizedes a v. cs. és kir. 32. gy.-e.-ben. Károly-csapatkereszt. 32156. Stern Lipót (1879, Abony) 12 hónapig volt az arcélen, 24 hónapig orosz fogságban. *Rokkant.* — 32157. Steinberg Izsó szakaszvezető a v. cs. és kir. 58. gy.-e.-ben. 42 hónapot töltött az arcélen, mint csatár. *Kétszer sebesült. Kitüntetései*: vaskereszt, Károly-csapatkereszt. — 32158. Brüll Samu tizedes a v. cs. és kir. 60. gy.-eben. *Kétszer sebesült. Rokkant.* — 32159. Lefkovits Sándor tizedes a m. kir. 1. h. gy.-e.-ben. *Három évig volt orosz hadifogságban.* — 32160. Lefkovits Ferenc főhadnagy a m. kir. 8. honvédhuszárvezredben. *Kitüntetései*: koronás arany érdemkereszt. — 32161. Benedek Dezső, a m. kir. 20., illetve 307. h. gy.-e. őrvezetője. *Háromszor sebesült. Kitüntetései*: Károly-csapatkereszt, sebesülési érem, kétszer kapta meg a II. o. ezüst vitézségi érmet és háromszor a bronz vitézségi érmet. — 32162. Fischer Ernő (1873, B.-Szentandrás) főtüzemester a II. tart. vartüzérezredben és a m. kir. 1. h. táb. ágyusezredben. 41 hónapot töltött az arcélen. *Kitüntetései*: koronás ezüst érdemkereszt, Károly-csapatkereszt, a bronz vitézségi érem kétszer. *Rokkant.* — 32163. Erdős Gyula őrmester a v. cs. és kir. 83. gy.-e.-ben. *Megsebesült. Kitüntetései*: II. o. ezüst vitézségi érem, bronz vitézségi érem, Károly csapatkereszt, sebesülési érem. — 32164. Haut Dezső őrmester a nagyszebeni 31. gy.-e.-ben, 1914 november 25-én *elesett.* — 32165. Halmos Miksa e. é. ő. szakaszvezető a m. kir. 1. h. gy.-e.-ben. 18 hónapig volt román hadifogságban. *Rokkant.* — 32166. Schlesinger Gyula őrmester a v. cs. és kir. 82. gy.-e.-ben, az olasz harctéren *elesett.* — 32167. Gáspár Béla hadapród a m. kir. 60. h. gy.-e.-ben. 1915 júniusában orosz fogságba esett.

— **Kiss József:** Esteledik, alkonyodik. A legnagyobb élő magyar poéta élete alkonyán még elevenleg Muzsájával és hol derűsen humoros, hol mélan elboruló versekben menti meg az elmulástól költői hangulatait. A gyűjtemény, amelyet a Pantheon Irodalmi Intézet nyújt a nagy költő hű és áhítatos közönségének, legújabb verseit foglalja magában. A lelkes öregség, az elmulás közeledő rémei, az édes és meleg visszaemlékezések és mindenekfölött a mindhalálilig forrón szeretett hazának romlott csüggesztő jövője voltak a gyönyörű dalok ihletői. A változatosságukban is egységes alaphangú költemények nemesak bájos melankóliájukkal fognak hatni, hanem tökéletes kicsiszolt formáikkal is, amelyek régi és gyakran magasztalt zsenijének teljes fényében mutatják a hetvenhat esztendő költőjét. A könyv külső díszje a mostoha viszonyok ellenére, lépést tart a belső szépségével. A könyv ára fűtve 36 korona, kötve 48 korona.

— **A bécsi zsidó jótékonyági intézmények.** Az összes bécsi zsidó jótékonyági intézmények támogatására és fenntartására Bécsben október hó végén „Wohlfahrt” néven új egyesület alakult. Az egyesület létesítésének mozgalma több lelkes zsidó emberbaráttól indult ki, kik Grunwald Miksa dr. főrabbi buzdítására a bécsi aggok házában, a Rothschild-kórház, a zsidó vakok és siketnémák intézeteinek támogatására gyűjtést kezdeményeztek. E bizottság rövid időn belül két millió koronát gyűjtött össze, melynek felét a fenti célokra a zsidó hitközségnek adták át, míg a másik felét élelmiszerek és ruházati cikkek beszerzésére fordították. Az új egyesület elnöke Grunwald Miksa dr. rabbi, az „Egyenlőség” kitűnő munkatársa, lett.

— **Zsidó menekült kérése.** Egy zsidó menekült kéri tőlünk a következő kérése közlését: „Allamvasuti főtisztviselő vagyok az igazgatóságnál, korábban a felvidéken állomásfőnök. Mint menekült jöttem a fővárosba, hol 6 havi vagonlakás után beköltöztem egy szoba-konyhából álló lakásba. Ebből a lakáshivatal most kitett az utcára, a kilakoltatásom folyamában. 4 tagú családommal kétségbeesztő helyzetben hittestvéreimhez fordulok, segítsenek lakáshoz jutnom. A legszerényebb helyiséggel is megelégszem. Értesítést „Máv. főtisztviselő” jellegre a kiadóba kérek”.

— **Harminc gyermek felöltöztetése.** Lélekemelő, díszes ünnepély folyt le az elmúlt vasárnap délután a hajduböszörményi orth. izr. hitk. tanácstermében. Akkor adott át a közgyűlés által a kiosztással megbízott hölgybizottság, szerető, meleg szavak kíséretében, a hitközségi és az iskolaszéki elnök jelenlétében 30 szegénysorsú fiú- és leánygyermeknek 1-1 jó meleg téli öltönyt, öt pár finom téli harisnyát, 6 gyermeknek 1-1 pár harisnyát. Az öltönyökhöz szükséges 60 méter finom szövetet s hozzávaló kellékeket Faludi és Elek, a 36 pár téli harisnyát Neumann Miksa budapesti hittestvérek bocsátották a hitközség rendelkezésére, amiért a hitközség előjárósága ezúton is hálás köszönetét fejezi ki a nemesszívű emberbarátoknak nagybecsű adományukért.

— **Bár-micvoh-ünnepély.** Ungár Dezső köztisztviselőben álló ferencvárosi kereskedő és neje, szül. Sonnenfeld Berta László nevű fiának e hó 27-én délelőtt 9 órakor lesz Bár-micvoh-ünnepélye a páva-utcai templomban.

— **Alapítvány zsidó tanítók javára.** Somló József dr. és Somló Andor bécsi, valamint Somló Károly newyorki lakosok, szülei, néhai Brett Mór volt balassagyarmati zsidó elemi iskolai igazgató-tanító és neje, született Goldschmied Lina nevére az Országos Izraelita Egyesületnél negyvenezerkoronás alapítványt tettek. Az alapítvány kamatai gyógykezelésre, vagy üdülésre szoruló öreg zsidó tanítók segélyezésére fordítandók.

— **Kitüntetett tanítók.** A pesti izraelita hitközség előjárósága Ábrányi Aladár és Földes Lipót tanítókat a pesti zsidó hitközségi fiúiskola állományában címzetes igazgatókká nevezte ki.

— **Néhai Hammel Lipót** 2-ik requiemje és sírköfelavatása november 28-án, vasárnap délelőtt 10 órakor lesz az Újtemetőben, X. szakasz, 15. sor, sírszám 1. Külön villamos indul délelőtt 9 órakor a Nemzeti Színház melletti, Rókus-kórház előtti indulóvágányon.

— **Hymen.** Böhm Frida, Nyíregyháza és Bródy Albert, Szikszó, jegyesek.

— **Halálozás.** Iritz Gyula makói hagymakereskedő élete ötvenhetedik évében Makón meghalt. Az elhunyt a csanádmezei város kereskedői és gazdasági életének egyik nagyképzettségű, széles látókörű munkása volt. Atyjának, néhai Iritz Sámuelnek üzletét folytatta és fejlesztette európai magaslataira. Tevékenységével nagyban hozzájárult, hogy a makói hagyma a világpiac fontos árucikké lett. Makó közéletében is élénk része volt. Halála alkalmából a város lakosságának osztatlan részvétele nyilvánult meg a gyászborult édesanya és a kiterjedt rokonság iránt. Elhunyt alkalmából a makói lapok melegen méltatták érdemeit.

Özv. Fein Lászlóné, Schaefer Minna e héten elhunyt Bpsten. Schaefer Zsigmond dr. ügyvéd, lapunk ügyésze és Schaefer Artur biztosítási igazgató nővérüket gyászolják az elhunytban.

— **Robinson biboros Palesztinában.** A pápa Robinson londoni biborost Palesztina pápai nunciussá nevezte ki. Az új nuncius annakidején az angol kormány tanácsadója volt a palesztinai szent helyek kérdésében és most Palesztinában közben fog járni a ferencrendiek — kikre a szent helyek felügyelete van bízva — és a patriarcha között fölmerült differenciák kiegyenlítésére.

— **Dr. Bloch ünneplése.** Az ausztriai és galíciai zsidóság nagy apostola, dr. Bloch Sámuel, az Österreichische Wochenschrift szerkesztője, most üli meg hetvenedik születésnapját. Bloch dr.-t, aki jelenleg New-Yorkban tartózkodik pogromok megakadályozására indított agitációs körúton, hívei és tanítványai azzal a kedves ötlettel lepték meg, hogy harminchét évig élt, de már megszűnt lapjának most egy ünnepi számát adták ki. A jubileumi számban Max Grunwald bécsi főrabbi, Rappaport Sámuel dr., J. M. Klimont bécsi egyetemi tanár, Heinrich Löwe dr. berlini tanár, dr. Samuel Kraus, W. Reich badeni főrabbi, Clotilde Benedikt és dr. Heinrich Schreiber írtak méltató cikkeket a hetvenéves harcosról.

— **Megnyílt az Omike Kulturotthon varróműhelye,** ahol elsőrendű munkaerő vezetése mellett elegáns és olcsó ruhák készülnek. A műhely átalakításokat is vállal és ezeket a leggyorsabban és legjutányosabban készíti el.

Megrendelte-e már??

Az Egyenlőség Évkönyve és Naptárát az 1920/21 — 5681. évre.

Szerkeszti: **Dr. Szabolcsi Lajos.**

Megjelenik november hó végén.

Ára 60 kor.

Megrendelhető az **összeg előzetes** beküldése ellenében **kizárólag**

az EGYENLŐSÉG hirdetési osztályánál, mely a Naptár expedícióját intézi,
Budapest, VI., Kerécs-utca 16. szám.

Szíveskedjék a címre ügyelni!

NAPTÁR.

Vasárnap, nov. 28, Kiszlív 17, hétfő 18, kedd 19, szerda 20, csüt. 21, péntek 22, szombat 23. — Heti szidra: Vajesev (M. I. 37-40. l.). — Háftoro: Kó omár Hásém (Amósz II. I. 6. v. — S. I. 8. v.). — Ujhoid kihirdetése. (Mevorchim háchodes). — Szombat bejövetele: 3 ó. 45 p., kimenetele: 4 ó. 25 p.

Közgazdaság.

A Mayer és Moller olaj-, gépkezes- és vegyipari gyár rt. december hó 1-én d. u. 12 $\frac{1}{2}$ órakor tartja 6. rendes közgyűlést. Az igazgatóság javasolja, hogy a 485.033.92 kor. tiszta nyereségből a részvényeseknek osztalékkul 300.000 korona fizetessék ki.

A Chinoin Gyógyszer és Vegyészeti Termékek Gyára rt. közgyűlése elhatározta, hogy alaptőkéjét 5 millióról 10 millióra emeli fel. Minden két régi részvény alapján egy új részvény vehető át az Angol-Magyar Bank főpénztáránál november 26-ig, darabonként 600 koronáért. A fennmaradó részvények egy külföldi konzorcium részére rezerváltak, mely a társaságnál érdekltséget fog vállalni.

Az Egyesült Wernstadti és Győri Textilipar rt. közgyűlése elhatározta alaptőkéjének 6 millióról 15 millióra való fölemelését. Két régi részvényre egy új részvény vehető át november 30-ig 1000 koronáért az Angol-Magyar Banknál. A fennmaradó részvényeknek magasabb árfolyamon leendő elhelyezésére az igazgatóság nyert megbízást.

A Zabolai Faipar rt. rendkívüli közgyűlése elhatározta az alaptőke ötmillió koronás felemelését 15 millió koronára. Az összes új részvények 2:1 arányban 1200 koronás áron a régi részvényeseket illetik meg.

Az „Égisz“ Egyesített Gyógyfürdők, Ingatlan és Szálló rt. közgyűlése elhatározta, hogy a társaság alaptőkéjét 30 millió koronáról 60 millió koronára emeli fel. Minden két régi részvény alapján egy új részvény vehető át december 2-ig darabonként 500 koronáért az Angol-Magyar Banknál. A fennmaradó részvények értékesítésére nézve az igazgatóság nyert megbízást, mely a részvények elhelyezését már biztosította.

PÁLYÁZATOK.

A dombrádi aut. orth. izr. btközségei egy metsző-elő-ímadkozói állás azonnal betöltendő. Fizetés megegyezés szerint. Utaköltséget csak a meghívottnak térítenek meg. Előjáróság.

APRÓ HIRDETÉSEK.

Házasság. Budapesti előkelő kereskedő házas, szép leányát nőül adná kereskedőhöz, megfelelő hozománnyal. Szíves levelek igénymegjelöléssel „Kimerítő adatok“ jelleg alatt a hird. osztályhoz.

Fodor. Tizenharmadika óta nem jött hír. Táviratozzál. Jól vagyunk. Mi van az elküldendővel?

Kárpitos ajánlkozik házhoz, házon kívül. Haas, Wesselyi-utca 67.

Zsidó leány uri családhoz mindenesnek felvétetik. V. Sziget-utca 15/a., III. em., Kovács.

Nősülne izr. fővárosi női kalapkereskedő. Leveleket „Fénykép“ jellegre hird. osztályhoz kérek.

Férjhez adnám intelligens, csinos hugomat, megfelelő hozománnyal. „Elhatározás“ jellegre hird. osztályhoz.

Uri családnál kitűnő orth. kóser koszt kapható. Cim a hird. osztályban.

Menekült ügyvéd foglalkozást keres. Cim hird. osztályban.

Izraelita uricsalád 16 év körüli, ugyanily vallású leányt keres könnyebb házi munkák elvégzésére. Rombach-u. 1/B. I. em. 1.

RÓKA-BOÁK nagy választékban **MORVAI**
szécsnél Budapest, IV., Károly-utca 4-6.

Keresek intelligens, zsidó, 20 éven felüli leányt gyermekekhez. Apostol-u. 16., I. 3. Rózsadomb.

Nevelőnő órákat ad, vagy vallásos házba megy. „Magyar-német“ jellegre a hird. osztályba.

Keresek egyetemi hallgatót, ki németül is beszél, dél-eltre, 13 és 6 éves fiaim mellé. Jelentkezni 2-3 között. Cim hird. osztályban.

Keresek 3 leánykám neveléséhez oly perfekt német intelligens urileányt, ki az elemi és polgári tananyagát, zongorát és esetleg francia nyelvet tanítana. Róth Gyula szám-tartó, Felsőreg, Tolna m.

Százötvenezer korona évi jövedelemmel intelligens uricember házasság céljából 24-30 éves határozatlan szép, fess, jómódu urileány ismeretséget keresi. „Őszinte válasz“ jellegre a hird. osztályba.

Köziaszony támasza, ki főzés mellett háztartás vezetését vállalja, jó fizetéssel vidéki uriházhoz kerestetik. Intelligens, 40 év körüli, jó bizonyítvánnyal rendelkezők jelentkezzenek Sziget-u. 11., I. 2.

Házasságközvetítő, ki jobb izr. körökben ismeretséggel bír, adja le címét uri család részére „Minden együtt“ jellegre Győri és Nagy hird. irodájába, Kertész-u. 16. sz.

Izr. nevelőnő kerestetik polgárista magántanuló leánykához. Ajánlatok igénymegnevezéssel Weisz Károly, Uri (Pest-m.).

Egy a munkában megbetegedett és majdnem teljesen megvakult nő jószívű emberek pártfogását kéri. Cim: Hoffmann Juliska, Zsigmond-u. 34. (*)

BUTORT minden igénynek megfelelő, készítés raktáron tart: **Juhász Lajos** műasztalos mester **BUDAPEST, Szondy-u. 35. — Izabella-u. 83.**

FOG korona 22 kar aranyból 1200 K helyett csak 600 K amerikai kaucsukban 200 K helyett csak 100 K tömés. **WOLF JÓZSEF,** áll. vizsg. fogász. VII., Dob-u. 58. Telefon: József 105-16. szám. 5 évi jótállás.

BANGÓ TANINTÉZET Budapest, VI., Andrassy-ut 20. Feltétlen sikerrel készít elő vidéki magántanulókat is. **PROSPEKTUS.** TELEFON 130-11.

Budapesti házak vétel vagy eladásával kérem bizalommal hozzám fordulni. **BERGER JÓZSEF, Aréna-ut 54. szám. Telefon: József 14-24.**

Mindösségileg minden versenyt felülmul, árban azonban legolcsóbb a **BOROLIN-SŐSBORSZESZ**

Kapható: **ARMUTH MÁRK** vezérképviselőnél, Budapest, VI., Nagymező-utca 22. Telefon 49-24.

Irógépeket azonnal szállít, becserél, szakszerűen javít Eckstein Gyula írógép és írodabutor-telepe. Bpest, IV., Párisi-utca 1. I. Telefon: 126-06.

Szönyegek

Javitást, mosást, molyirtást művészi és szakszerűen és tökéletesen végzünk. Perzsa, szmyrna és másfajta szönyeget, rongyosat is veszünk vagy becserélünk. **RUDAS és HADL** Budapest, IV., Petőfi-tér 5. (Bristol-szállóval szemben.) Telefon 2-99.

Kereskedőknek, gazdáknak, uradalmaknak

erős gazdasági cipőárunkal

csakis legtisztább bőranyagból szállít az évek óta megbízhatónak elismert cég,

Müller L. K. és Társa Budapest, IV., Károly-körút 4.

Csakis a legjobbat adjuk! Árjegyzék dímentes. Szombaton zárva.